

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Lukáš Kafka

Neplatné rozhodčí doložky a jejich dopad na exekuční řízení

Diplomová práce

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Neplatné rozhodčí doložky a jejich dopad na exekuční řízení vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 117 781 znaků včetně mezer.

Ve Skutči dne 24. dubna 2023

.....

Lukáš Kafka

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Janě Petrov Křiváčkové, Ph.D. za její odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi velmi pomohly při psaní diplomové práce. Stejně tak bych chtěl poděkovat celé své rodině za trpělivost a neutuchající pomoc a podporu v průběhu celého studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1. Rozhodčí doložky a jejich náležitosti	10
1.1. Rozhodčí smlouva	10
1.2. Základní náležitosti	11
1.3. Rozhodčí řízení bez rozhodčí smlouvy	14
2. Rozhodčí doložky ve spotřebitelských sporech	17
2.1. Situace před novelizacemi	17
2.2. První novela ZRŘ	19
2.3. Druhá novela ZRŘ	21
2.4. Dílčí závěr	23
3. Neplatnost rozhodčích doložek	25
3.1. Rozpor s dobrými mravy	25
3.1.1. Pohled ÚS	25
3.1.2. Pohled NS	27
3.2. Netransparentní výběr rozhodce	28
3.2.1. Vývoj judikatury	29
3.2.2. Pohled ÚS	33
3.2.3. Další změna judikatury?	33
3.2.4. Stálé rozhodčí soudy	34
3.2.5. Dílčí závěr	35
3.3. Ekonomická (ne)závislosti rozhodce	36
3.3.1. Nezávislost, nestrannost, nepodjatost	37
3.3.2. Pohled NS	38
3.3.3. Pohled ÚS	39
3.3.4. Dílčí závěr	40
4. Dopad na exekuční řízení	42
4.1. Úvod	42
4.2. Přezkum exekučního titulu v exekučním řízení	42
4.3. Přezkum rozhodčího nálezu jako exekučního titulu	43
4.4. Dílčí závěr	46
Závěr	48

Seznam použitých zdrojů.....	52
Abstrakt	58
Abstract.....	59
Klíčová slova	60
Key words.....	60

Seznam použitých zkratek

ZŘ – Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

OZ – Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

OSŘ – Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

EŘ – Zákon č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

LZPS – Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o soudech a soudcích – Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.

ÚS – Ústavní soud

NS – Nejvyšší soud

VSP – Vrchní soud v Praze

SDEU – Soudní dvůr Evropské unie

ČR – Česká republika

Úvod

Rozhodčí řízení, jako jeden z alternativních způsobů řešení sporů, si vydobylo od svého zavedení do právního řádu ČR poměrně velkou popularitu, což dokazuje mimo jiné výsledek dotazníkového šetření, které provedla Mezinárodní obchodní komora, když 2/3 respondentů by rozhodčí řízení doporučilo pro řešení svých sporů.¹

Mezi nesporná pozitiva rozhodčího řízení lze zařadit jeho rychlost a hospodárnost, což bývá jedním z hlavních motivů, které účastníky vedou k upřednostnění rozhodčího řízení před klasickým soudním řízením. Zároveň dochází k pozitivnímu dopadu na soustavu civilních soudů, jelikož těm odpadá řešení často bagatelních sporů, čímž dochází k jejich potřebnému odbřemenění.

Nicméně v současnosti má rozhodčí řízení kvůli celé řadě kontroverzí u veřejnosti značně pošramocenou pověst, což je do značné míry výsledkem situací, kdy docházelo k jeho častému zneužívání, při němž nezřídka docházelo k obcházením zákona. Z výše citovaného dotazníkového šetření vyplynulo, že největší negativní konotace vyvolávají pochybnosti o podjatosti, nezávislosti a nestrannosti rozhodce a kvalita odůvodnění jím vydaného rozhodčího nálezu.²

Nejviditelnější byly problémy v rozhodčích řízeních, jejichž účastníkem byl spotřebitel. To bylo způsobeno ve své době značně benevolentní právní úpravou, jež byla mnohdy dalším lákadlem, které nemalou část podnikatelů vedlo k využití této metody řešení sporů, jelikož se tak mohly zcela legálně vyhnout jinak kogentní právní úpravě sloužící k ochraně práv spotřebitele. Nejproblematictější se praxe zneužívání rozhodčího řízení jevila u úvěrových smluv, jelikož v jejich případech docházelo k nejzásadnějším zásahům do životů spotřebitelů. Exekuční tituly, které byly výsledkem často značně pochybného rozhodčího řízení, byly z formálního hlediska naprosto bezvadné, a tudíž vykonatelné, nicméně rozhodci se jen málokdy zabývali alespoň elementární ochranou spotřebitele a jen zřídka řešili, zda byla rozhodčí doložka platně sjednána a není-li ujednaná výše úroků v rozporu se zákonem. Rozhodci tak často bez problému přiznávali úvěrovým společnostem v mnoha případech sporné, někdy až lichevní nároky.

---

¹ KOLÁŘOVÁ, Kateřina. *Rozhodčí řízení má negativní pověst. Potřebujeme nový zákon, ne další záplaty, říká advokát* [online]. lidovky.cz, 8. března 2019 [cit. 2. září 2022]. Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/byznys/rozhodci-rizeni-ma-negativni-povest-potrebuje-novy-zakon-ne-dalsi-zaplaty-rika-advokat.A190302 170524 In byznys pravo ssu>.

² Tamtéž.

Tomuto problematickému aspektu rozhodčího řízení se dostalo značné mediální pozornosti, neboť ne vždy zcela „košer“ rozhodčí nálezy často uvrhovaly spotřebitele do značně tíživých životních situací, které měly ve svém důsledku dopad i na společnost jako celek, a to kvůli zvýšeným nákladům spojeným s předlužením a insolvencí dlužníka. Pád spotřebitele do dluhové pasti měl pak dopad i na osoby na něm závislé, čímž docházelo k zpretrhání rodinných a sociálních vztahů, což značně komplikovalo jejich znovuzapojení do společnosti na jejímž okraji se dlužníci z důvodu své finanční situace ocitli.³

Právě zmíněná medializace této problematiky mě přivedla k myšlence výběru stěžejního tématu mé diplomové práce, tj. otázky neplatnosti rozhodčích doložek. Již z výše uvedeného je patrné, že v diplomové práci je kladen velký důraz na rozhodčí řízení, jehož účastníkem je spotřebitel, a to z důvodu, že v nich docházelo nejčastěji k závažným excesům a byly jedním z hlavních impulzů pro změnu legislativy a judikatury. Ač by se toto téma mohlo zdát na první pohled neaktuální, jelikož uzavírání rozhodčích smluv se spotřebitelem je již více jak šest let nepřipustné, opak je pravdou. Jedná se o téma, které je neustále podrobováno přezkumu soudů a judikatura se tak v této otázce neustále vyvíjí, neboť se v praxi můžeme nadále setkat s rozhodčími doložkami, které byly uzavřeny ještě před novelizací, která jejich sjednávání se spotřebitelem zcela vyloučila.

Jeden ze stěžejních cílů této práce spočívá v analýze závěrů relevantní judikatury zejména vrcholných českých soudů týkající se neplatnosti rozhodčích doložek. Mým cílem je rovněž na konkrétních příkladech upozornit na mnohdy značně dynamický vývoj legislativy a zejména judikatury týkající se této problematiky, která se během několika málo let radikálně proměnila. Tato práce by zároveň měla přinést odpověď na otázku, zda je současný přístup soudů a zákonodárce k otázce neplatnosti rozhodčích doložek dostatečný k ochraně účastníků rozhodčího řízení proti případným excesům, přičemž se současně zamýšlím nad možnými alternativními řešeními, které by mohly dále vylepšit dnešní značně pošramocenou pověst rozhodčího řízení.

Práce také obsahuje rozbor dopadu prohlášení rozhodčí doložky za neplatnou na exekuční řízení. Stanovený rozsah diplomové práce neumožňuje zabývat se touto obsáhlou problematikou detailněji, proto je v práci kladen důraz především na zodpovězení otázky, zda je možné úspěšně namítnout neexistenci či neplatnost rozhodčí smlouvy, která je obecně základem pro konstituování pravomoci rozhodce vydat exekuční titul v podobě rozhodčího

---

³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2018, sp. zn. 33 Cdo 2178/2018.

nálezu, až v rámci exekučního řízení, a je-li tak možné v této fázi ještě docílit zastavení exekuce.

Samotný text diplomové práce je rozdělen do čtyř kapitol. První kapitola je určitým úvodem do problematiky rozhodčích doložek. Hlavním smyslem této kapitoly je seznámit čtenáře se základními náležitostmi rozhodčích doložek, neboť jejich vymezení je nezbytným předpokladem pro následné posouzení jejich platnosti. Cílem této kapitoly je rovněž upozornit na nejednotný pohled na otázku povahy rozhodčí smlouvy, tedy zda se jedná o procesní či hmotně právní smlouvu. Odpověď na tuto otázku je pro téma této práce zásadní, neboť do značné míry předurčuje další postup při posuzování platnosti rozhodčí smlouvy. V neposlední řadě je v této kapitole objasněno, zda je existence platné rozhodčí smlouvy skutečně naprosto nezbytnou podmínkou pro konání rozhodčího řízení či zda se může konat i bez ní.

Vzhledem k důrazu, který je v diplomové práci kladen na problematiku postavení spotřebitele v rozhodčím řízení, je tomuto tématu věnována samostatná druhá kapitola, v níž jsou nastíněny problematické aspekty, které provázely rozhodčí řízení, jehož se účastnil spotřebitel, a které v konečném důsledku vedly zákonodárce k zásadní novelizaci ZRŘ spočívající v absolutním zákazu sjednávání rozhodčích doložek se spotřebitelem. Pozornost je v této kapitole věnována rovněž faktu, že před často opožděnými zásahy zákonodárce poskytovaly zvýšenou ochranu spotřebiteli soudy, které však pro takové kroky mnohdy neměly žádnou zákonnou oporu. Třetí kapitola je věnována rozboru stěžejní judikatury týkající se neplatnosti rozhodčích doložek, a to včetně nastínění vývoje, kterým soudní judikatura prošla od značně liberálního přístupu až po dnešní v některých otázkách značně přísný postup při posuzování platnosti rozhodčích doložek. V této kapitole jsou rozebrány tři důvody neplatnosti, které jsou z mého pohledu nejzajímavější a pro vývoj institutu rozhodčího řízení nejzásadnější. Konkrétně se jedná o neplatnost způsobenou rozporem smlouvy hlavní s dobrými mravy, neplatnost způsobenou netransparentním výběrem rozhodce a v neposlední řadě neplatnost z důvodu ekonomické závislosti rozhodce na některé ze stran sporu. Poslední kapitola je pak věnována výše zmíněné analýze dopadu označení rozhodčí doložky za neplatnou na průběh exekučního řízení.

Stěžejní metoda, která byla při psaní diplomové práce využita, byla metoda analytická, neboť jsou v diplomové práci ve velké míře rozebírána jednotlivá rozhodnutí soudů. Dále se pak pomocí metody analogie a metody syntézy pokouším shrnout závěry, k nimž soudy v rámci své rozhodovací praxe došly. V neposlední řadě je užita taktéž metoda deskriptivní.

1. Rozhodčí doložky a jejich náležitosti

1.1. Rozhodčí smlouva

Před rozborem rozhodčích doložek, je vhodné definovat si nejprve pojem rozhodčí smlouva. Existence platné rozhodčí smlouvy je obecně považována za jeden z nezbytných předpokladů k tomu, aby rozhodčí řízení mohlo proběhnout, jelikož je považována za základ pro konstituování pravomoci rozhodců rozhodovat spor namísto jinak příslušných soudů. K její nezastupitelné roli pro konání rozhodčí řízení se mnohokrát vyjádřil ve své rozhodovací činnosti i NS⁴, nicméně jak se přesvědčíme na dalších stránkách⁵, zmíněná teze neplatí vždy zcela bezvýjimečně a při naplnění níže rozebraných předpokladů, je konání rozhodčího řízení výjimečně možné i bez její existence.

Samotnou rozhodčí smlouvou lze definovat jako ujednání smluvních stran, kterým přesouvají řešení svých existujících nebo případně až v budoucnu vzniklých sporů z obecných soudů na rozhodce nebo na stálý rozhodčí soud.⁶ Obdobnou definici nabízí ve svém článku 7 Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži, který definuje rozhodčí smlouvu jako dohodu stran o tom, že všechny nebo jen určité spory, které mezi nimi vznikly nebo vzniknou z určitého, ať již smluvního či mimosmluvního právního vztahu, budou řešeny v rozhodčím řízení.

V ČR je problematika rozhodčího řízení upravena zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. V § 2 odst. 3 ZRŘ zjistíme, že zákon rozlišuje dva typy rozhodčích smluv. Konkrétně smlouvu o rozhodci a rozhodčí doložku. Tyto dva typy se od sebe liší zejména okamžikem vzniku předmětného sporu. Jedná-li se o spor, který v době uzavírání rozhodčí smlouvy již existuje, hovoříme o smlouvě o rozhodci. Naopak v případě sporu, který mezi účastníky vznikne teprve v budoucnu, se jedná o rozhodčí doložku. V literatuře se můžeme setkat ještě s třetím typem rozhodčí smlouvy, jenž je označován jako všeobecné ujednání nebo neomezený kompromis. Tento typ rozhodčí smlouvy bývá definován jako dohoda stran týkající se veškerých sporů, které vzniknou z určitého okruhu právních vztahů.⁷ Lze ovšem namítnout, že neomezený kompromis je ve skutečnosti rozhodčí doložka, která se však netýká pouze jednoho konkrétního smluvního

---

⁴ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2299/11, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2697/2007 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 33 Cdo 1546/2016.

⁵ Viz podkapitola 1.3. Rozhodčí řízení bez rozhodčí smlouvy

⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 124.

⁷ Tamtéž, s. 128.

vztahu, ale vztahuje se na více uzavřených smluv mezi týmiž subjekty. Jako příklad je možné uvést situaci, kdy podnikatelé mezi sebou uzavírají dlouhodobě větší počet smluv a chtějí, aby veškeré jejich případné spory, vzniklé ze všech jejich smluvních vztahů, byly řešeny před rozhodcem.⁸

1.2. Základní náležitosti

Při rozhodování, zda je konkrétní rozhodčí doložku možné označit za platnou, hraje nezanedbatelnou roli mimo jiné to, zda na rozhodčí smlouvu nahlížíme jako na smlouvu procesní či jako na hmotněprávní ujednání, neboť to do značné míry určuje další postup při posuzování její platnosti, účinnosti a závaznosti. Otázka povahy rozhodčí smlouvy úzce souvisí s teoretickými koncepcemi rozhodčího řízení, neboť lze povětšinou shledat, že pohled jednotlivých autorů na povahu rozhodčí smlouvy je do značné míry spojen s jejich postojem k otázce povahy rozhodčího řízení. Obecně je možné konstatovat, že ta část autorů, která preferuje jurisdikční teorii rozhodčího řízení, se kloní spíše k procesní povaze rozhodčí smlouvy, a tudíž by měla být otázka její platnosti posuzována toliko pohledem norem práva procesního a neuplatní se tak kupříkladu ustanovení OZ, jež se týkají neplatnosti právního jednání. Naopak zastánci smluvní teorie považují rozhodčí smlouvou spíše za hmotněprávní smlouvu a na otázku platnosti rozhodčí smlouvy je v takovém případě třeba nahlížet pohledem hmotného práva. V současnosti je možné jako dominující označit názor, který kombinuje oba výše uvedené přístupy, tedy říká, že rozhodčí smlouva má sice povahu smlouvy procesní, avšak pro posouzení její platnosti je nezbytné přihlídnout i k hmotněprávním předpisům.⁹ Ve prospěch zmíněné teze hovoří rovněž znění § 31 písm. b) ZRŘ, dle něhož je možné zrušit rozhodčí nálezn pro neplatnost rozhodčí smlouvy i v případě, je-li neplatná pohledem hmotněprávních předpisů upravujících závazkové vztahy.¹⁰

Za základní východisko k vymezení nezbytných náležitostí rozhodčích doložek může posloužit usnesení NS ze dne 14. června 2006, sp. zn. 32 Odo 977/2005, v němž NS uvádí, že: „rozhodčí doložka (rozhodčí smlouva) se řadí mezi dvoustranné (případně vícestranné) právní úkony (...), její platnost ve smyslu § 106 odst. 1 o. s. ř. je tak třeba posuzovat jednak z hlediska obecných požadavků na právní úkon (srov. § 37 a násl. obč. zák.) a jednak

⁸ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 128.

⁹ PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In: ŠÍNOVÁ, Renáta, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 250.

¹⁰ JANOUŠEK, Martin. In: OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 212-213.

z pohledu dalších náležitosti stanovených zákonem č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.“

Z pohledu OZ je pro platnost ujednání o rozhodčí doložce nezbytná zejména existence konsenzu mezi stranami, které tuto smlouvu uzavírají¹¹, to znamená, že v rozhodčí doložce musí být vyjádřen srozumitelný, určitý, vážný a svobodný projev vůle smluvních stran směřující k přenesení pravomoci k rozhodování jejich potenciálních sporů na rozhodce. V opačném případě by se jednalo o zdánlivé právní jednání, k němuž se nepřihlíží.¹²

Za základní podmínku pro platnost rozhodčí smlouvy lze označit to, že spor, jehož řešení strany prostřednictvím rozhodčí doložky chtějí přenést ze soudů na rozhodce, musí být tzv. arbitrovatelný. To znamená, že se musí jednat o spor, který je možné dle zákona před rozhodci řešit. Výčet podmínek, za kterých může být spor rozhodnut rozhodcem obsahuje § 2 odst. 1 ZRŘ. Primárně se musí jednat o spor vzniklý mezi stranami rozhodčí smlouvy, který je majetkového charakteru. Tím se rozumí ty spory, jež se týkají subjektivních práv účastníků, s nimiž mohou tito volně disponovat, a které se jejich předmětem přímo odráží v majetkové sféře stran.¹³ Dále se musí jednat o spor, o němž by měl bez existence rozhodčí smlouvy pravomoc rozhodnout soud, případně může být využití rozhodčího řízení umožněno zvláštním zákonem. S druhou eventualitou se můžeme setkat v případě některých sporů spadající do pravomoci Energetického regulačního úřadu či Českého telekomunikačního úřadu.¹⁴ Další výjimku z arbitrability, o níž bude blíže pojednáno na následujících stránkách této práce, pak představují spotřebitelské spory, u nichž v současnosti rozhodčí řízení není možné a dále spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí či incidenční spory v rámci insolvenčního řízení.

Další omezení vyplývající z druhého odstavce spočívá ve skutečnosti, že není možné sjednat platnou rozhodčí smlouvu, jestliže o předmětu sporu nemůže být uzavřen smír. Odpověď na otázku, v jakých sporech je možné tohoto institutu využít, přináší § 99 OSŘ, který stanovuje, že soudní smír je možné uzavřít pouze v případech, v nichž to povaha věci připouští. Toto ustanovení NS vykládá tak, že: „*povaha věci připouští uzavření smíru*

---

¹¹ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 164.

¹² KINDL, Milan. *Na co nezapomínat při sjednávání rozhodčí smlouvy* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 21. října 2018 [cit. 22. prosince 2021]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/na-co-nezapominat-pri-sjednavani-rozhodci-smlouvy#ftn5>.

¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1643/2012.

¹⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 118.

*zpravidla ve věcech, v nichž jsou účastníci v typickém dvoustranném poměru, jestliže hmotně právní úprava nevyklučuje, aby si mezi sebou upravili právní vztahy dispozitivními úkony.*¹⁵

Podstatnou podmínkou pro platnost rozhodčích smluv je také to, že musí být dle § 3 ZRŘ obligatorně uzavřeny v písemné formě. V případě porušení této povinnosti následuje sankce v podobě neplatnosti tohoto ujednání, které je třeba se dovolat nejpozději při prvním úkonu ve věci samé, avšak s ohledem na níže¹⁶ rozebranou možnost konání rozhodčího řízení bez existence platné rozhodčí smlouvy, lze konstatovat, že i při nesplnění podmínky písemnosti či v případě, kdy se této vady účastník nedovolá, může rozhodčí řízení proběhnout. Za dodržení písemné formy zákon považuje také situace, kdy je smlouva sjednána telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, a to za podmínky, je-li umožněno zachycení obsahu smlouvy a určení osob, jež tuto smlouvu sjednaly. Nicméně část tohoto ustanovení lze dnes již považovat za obsoletní, jelikož provoz dálnopisové sítě byl v ČR ukončen již v roce 2008 a posílání telegramů Česká pošta ukončila o dva roky později.¹⁷

V souvislosti s požadavkem písemnosti rozhodčí smlouvy vyvstává v praxi zajímavá otázka, a to jak prokázat, že rozhodčí smlouva sjednaná pomocí elektronických prostředků, byla skutečně uzavřena a podepsána účastníkem předmětného vztahu. Je třeba podtrhnout, že judikatura je v této otázce poměrně nejednotná. Kupříkladu Krajský soud v Českých Budějovicích¹⁸ považuje za dostačující, kromě zaručeného elektronického podpisu¹⁹ také elektronický podpis prostý. Pod tímto pojmem je možné si představit např. oskenovaný vlastnoruční podpis, specifický PIN kód nebo dokonce i jen jméno a příjmením, jež je napsané pod textem zasláního emailu či SMS zprávy. Obecně lze podle názoru citovaného soudu označit jako dostačující k prokázání totožnosti osoby jakákoliv „*data označující původce elektronického dokumentu.*“ Opačný názor zastává Krajský soud v Hradci Králové²⁰, jež prostý elektronický podpis označuje za rozporný s požadavkem ZRŘ na nezaměnitelné určení všech účastníků. Dále tento způsob považuje za zcela nedostatečný, a to z důvodu, že

---

¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005.

¹⁶ Viz podkapitola 1.3. Rozhodčí řízení bez rozhodčí smlouvy.

¹⁷ KINDL, Milan. *Na co nezapomínat při sjednávání rozhodčí smlouvy* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 21. října 2018 [cit. 22. prosince 2021]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/na-co-nezapominat-pri-sjednavani-rozhodci-smlouvy#ftn5>.

¹⁸ Viz usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. 8. 2015, sp. zn. 5 Co 639/2015.

¹⁹ K náležitostem zaručeného elektronického podpisu viz zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ Viz usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 27 Co 291/2018.

jím nelze jednoznačně prokázat, zda rozhodčí doložka byla skutečně přijata účastníkem smluvního vztahu a že jeho údaje nebyly zneužity.²¹

NS se k této problematice vyslovil v usnesení ze dne 16. května 2015, sp. zn. 23 Cdo 3439/2018, v němž se přiklonil na stranu Krajského soudu v Českých Budějovicích. V daném případě se jednalo o rozhodčí řízení, v němž se vyskytoval mezinárodním prvek, tudíž NS při posuzování platnosti rozhodčí smlouvy vzal v potaz Úmluvu o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (dále jen „Newyorská úmluva“). Právě s odkazem na Newyorskou úmluvu NS řekl, že zaručeného elektronického podpisu není při uzavírání rozhodčí smlouvy třeba, jelikož jmenovaná úmluva připouští možnost uzavření rozhodčí smlouvy i prostřednictvím telegramu, který rovněž není možné opatřit vlastnoručním podpisem. Z tohoto ustanovení pak NS dovozuje, že v případě rozhodčí doložky uzavřené prostřednictvím emailové komunikace je nutné postupovat analogicky a použití zaručeného elektronického podpisu rovněž nevyžadovat.

V § 3 odst. 2 ZRR je pak stanoveno, že rozhodčí doložka je platně sjednaná i tehdy, je-li součástí podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní. Toto ustanovení je podle názoru NS výjimkou z povinnosti, kdy je možné rozhodčí doložku přijmout jinak než písemně.²² K takovéto situaci může dojít tehdy, je-li rozhodčí doložka součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek nebo jiných obchodních podmínek, které jsou neměnné a které jsou v této smlouvě výslovně prohlášeny za její součást. Další nezbytnou podmínkou je, že písemný návrh smlouvy byl druhou stranou přijat takovým způsobem, ze kterého je patrný souhlas i s obsahem rozhodčí smlouvy. V tomto případě se může jednat například o situaci, kdy druhá strana návrh akceptuje tak, že podle něj začne plnit.²³

1.3. Rozhodčí řízení bez rozhodčí smlouvy

V souvislosti s podmínkou existence rozhodčí smlouvy jako nezbytného předpokladu pro konání rozhodčího řízení vyvstává otázka, zda musí být tato podmínka vždy bezvýjimečně splněna. Obecně skutečně platí zásada, že rozhodčí smlouva je základem pro konstituování pravomoci rozhodců rozhodovat namísto soudu v rámci rozhodčího řízení,

---

²¹ JANOŠEK, Vladimír. *Rozpor v judikatuře krajských soudů ohledně (ne)dodržení písemné formy při elektronickém právním jednání* [online]. epravo.cz, 5. srpna 2020 [cit. 22. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozpor-v-judikature-krajskych-soudu-ohledne-nedodrzeni-pisemne-formy-pri-elektronickem-pravnim-jednani-111376.html?mail>.

²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009.

²³ MAISNER, Martin. In: OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: Komentář* [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, 2017, aktualizováno k 24. dubnu 2019 [cit. 21. prosince 2021]. Dostupné z: databáze aspi.cz.

avšak jak uvádí L. Lisse, rozhodčí smlouvu není možné vnímat jako „*conditio sine qua non*“ rozhodčího řízení. Ze samotného ZRŘ je totiž možné dovodit, že existuje i možnost zahájení rozhodčí řízení bez její existence. Tuto skutečnost je dovozována zejména ze znění § 31 písm. c) ZRŘ, v němž je stanoveno, že soud zruší rozhodčí nález také tehdy, rozhodoval-li ve věci rozhodce, jenž nebyl rozhodčí smlouvou **ani jinak** povolán k rozhodování. Obdobně je možné tuto eventualitu vyvodit z § 15 odst. 2 ZRŘ, v němž je mimo jiné stanoveno, že neexistence rozhodčí smlouvy je možné se dovolat nejpozději při prvním úkonu ve věci samé. Z uvedeného lze konstatovat, že v případě, kdy v této fázi řízení žádný z účastníků nevznesl námitku nedostatku pravomoci rozhodce z důvodu absence rozhodčí smlouvy, rozhodčí řízení může proběhnout, i přestože žádná rozhodčí smlouva neexistuje.

Výše zmíněným jiným způsobem povolání rozhodce je situace, kdy je jednou ze stran sporu podána žaloba k rozhodci, aniž však byla uzavřena rozhodčí smlouva. K tomu, aby bylo rozhodčí řízení skutečně zahájeno, je pak nutné projevení souhlasu žalované strany s tím, že spor bude vyjmut z pravomoci civilních soudů a k jeho projednání bude povolán rozhodce. Tento souhlas může být jak výslovný, tak může vyplynout z konkludentního jednání žalované strany. Ke konkludentnímu souhlasu žalovaného s konáním rozhodčího řízení dochází tehdy, učiní-li žalovaná strana první úkon ve věci samé, v němž ovšem vědomě či nevědomě nenamítne nedostatek pravomoci rozhodce z důvodu neexistence rozhodčí smlouvy ve smyslu § 15 odst. 2 ZRŘ. V takovém případě se má za to, že s konáním rozhodčího řízení souhlasí a podvoluje se tak pravomoci rozhodce, a to i přestože žádná rozhodčí smlouva neexistuje. Námitku nedostatku pravomoci rozhodce je možné vznést právě nejpozději v rámci prvního úkonu ve věci samé a její nevznesení má zásadní dopad na pokračování rozhodčího řízení, jelikož není-li podána v tomto okamžiku, nemůže být v zásadě již vznesena.²⁴

Zásadní podmínkou pro konání rozhodčího řízení bez rozhodčí smlouvy tak je, aby žalovaná strana byla v řízení před rozhodcem určitým způsobem aktivní, což vyplývá i z judikatury NS. Ten judikoval, že neexistenci rozhodčí smlouvy není možné zhojit skutečností, že žalovaný byl v rozhodčím řízení zcela pasivní, nezúčastnil se žádného jednání a ani neexistenci platné rozhodčí smlouvy nijak nenamítal, a to ani za situace, byl-li mu rozhodčí nález doručen.²⁵ K tomu dodává, že tento důsledek může naopak nastat za situace, kdy je žalovaný v řízení před rozhodcem aktivní, nicméně nijak nenamítl neexistenci rozhodčí

---

²⁴ LISSE, Luděk. *K otázce rozhodčího řízení bez existence rozhodčí smlouvy* [online]. epravo.cz, 29. března 2011 [cit. 12. února 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-otazce-rozhodciho-rizeni-bez-existence-rozhodci-smlouvy-72577.html>.

²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008.

smlouvy nejpozději při svém prvním úkonu ve věci samé.²⁶ Z výše uvedeného lze dovodit, že i NS připouští možnost konání rozhodčího řízení bez existence rozhodčí smlouvy.

Lze uzavřít, že konání rozhodčího řízení je za určitých okolností možné i bez existující a platné rozhodčí smlouvy, jak ale uvádí L. Lisse, tento postup není v praxi příliš obvyklý a „seriózní“ rozhodci obvykle ctí rozhodčí smlouvou jako nezpochybnitelný základ rozhodčího řízení a do zahájení řízení bez ní se pouští jen zřídka²⁷ a zpravidla postupují ve smyslu § 15 odst. 1 ZRŘ tak, že řízení z důvodu nedostatku své pravomoci zastaví.

---

²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006.

²⁷ LISSE, Luděk. *K otázce rozhodčího řízení bez existence rozhodčí smlouvy* [online]. epravo.cz, 29. března 2011 [cit. 12. února 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-otazce-rozhodciho-rizeni-bez-existence-rozhodci-smlouvy-72577.html>.

2. Rozhodčí doložky ve spotřebitelských sporech

2.1. Situace před novelizacemi

Ještě před přijetím dvou zásadních novel ZRŘ, byly rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách hojně využívány a stávaly se součástí širokého spektra smluv uzavíraných se spotřebitelem. Nejčastěji bylo možné se s těmito ujednáními setkat v rámci spotřebitelských úvěrových smluv. Značná obliba rozhodčích doložek ze strany podnikatelů pramenila především ze skutečnosti, že jim rozhodčí řízení bylo schopné poskytnout vykonatelný exekuční titul mnohem rychleji, než by ho mohli získat skrze klasické řízení u zahlcených soudů.²⁸

Řešení sporů prostřednictvím rozhodčího řízení obecně fungovalo velice dobře, a to zejména ve sporech obchodních. Opačná situace však panovala v nezanedbatelné části spotřebitelských sporů. Se stále větším rozmachem rozhodčích doložek uzavíraných se spotřebitelem, se totiž začalo čím dál víc projevovat, že právní úprava nebyla na tento typ sporů zcela vhodně nastavena. To vyplývá zejména z faktu, že právní úprava obsažená v ZRŘ prakticky rezignovala na jakoukoliv ochranu práv spotřebitele, což mělo za následek vznik celé řady závažných excesů. Tato značně benevolentní právní úprava byla zároveň pro nemalou část podnikatelů dalším motivem k využití rozhodčího řízení, neboť jeho prostřednictvím mohli snadno obejít jinak kogentní právní úpravu sloužící právě k ochraně práv spotřebitelů. Tímto způsobem tak docházelo kupříkladu k situacím, kdy byla podnikatelům rozhodčími nálezy přiznávána mnohdy až nemravná plnění, která by jim před obecnými soudy velmi pravděpodobně přiznána nebyla. I přesto měl podnikatel v ruce formálně naprosto bezvadný a vykonatelný exekuční titul. Co víc, spotřebitel měl jen pramalou šanci, jak proti takovému rozhodčímu nálezu brojit, jelikož ZRŘ možnost obrany prakticky nepřipouštěl.²⁹

Problematické byly taktéž situace, ve kterých spotřebitelé často neměli vůbec tušení o tom, že rozhodčí doložku podepsali. Důvodem byla skutečnost, že tato doložka byla často obsažena v mnohastránkových, značně nepřehledných obchodních podmínkách, jež byly součástí podepisované smlouvy, jimž pouze málokterý spotřebitel věnoval potřebnou

---

²⁸ PALLA, Tomáš. In: LISSE, Luděk a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2012, s. 150.

²⁹ Okruh důvodů, na jejichž základě mohl spotřebitel podat návrh soudu na zrušení rozhodčího nálezu, obsažený v § 31 ZRŘ, byl před tzv. euronovelou poměrně úzký. Podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu bylo možné pouze z těchto taxativně stanovených důvodů, což možnost účinné obrany spotřebitele proti problematickému rozhodčímu nálezu značně snižovalo.

pozornost. Jinou oblíbenou praktikou bylo, že ujednání bylo sice obsaženo ve smlouvě samé, avšak toliko v podobě textu napsaného velmi drobným písmem, který leckterý spotřebitel bez problému přehlédl. Pokud již spotřebitel přece jenom tušil, že „jakousi“ rozhodčí doložku v rámci smlouvy podepsal, jen málokterý měl opravdu povědomí o tom, jaké pro něj toto ujednání může mít v budoucnu důsledky.³⁰

Kauz, při nichž docházelo ke zcela flagrantnímu zneužívání rozhodčího řízení a obcházení zákonných práv spotřebitele, začínalo postupně stále víc přibývat. Kritika mimo výše uvedené směřovala rovněž na to, že rozhodci jsou s podnikateli mnohdy ekonomicky provázání, řízení provádí pouze formálně a nedodržují při něm ani elementární zásady spravedlivého procesu. Přibývalo také spotřebitelů, kteří se kvůli této praxi dostali do závažných existenčních problémů. Zejména z těchto důvodů začaly být spotřebitelské rozhodčí doložky podrobovány stále větší veřejné kritice,³¹ k níž se připojil i Veřejný ochránce práv, jenž tuto praxi silně zkritizoval, když uvedl, že: „*ochránce se setkal s řadou rozhodčích řízení, která byla přinejmenším podivná a odsuzovala spotřebitele k nezákonným plněním a drakonickým sankcím, jaké by u soudů nikdy neobstály. Často se jedná o podnikateli doslova uměle předpřipravené dluhové pasti, do níž spadnou lidé, kteří se například pokoušejí překlenout krizi po ztrátě zaměstnání úvěrem. Přicházejí pak o všechno za podmínek, které by soud odmítl a označil je za jednání v rozporu se zásadami ochrany spotřebitele, či dobrých mravů.*“³² Současně s tímto prohlášením se Veřejný ochránce práv při svém vystoupení v Poslanecké sněmovně vyslovil pro úplný zákaz rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách.³³ Nicméně většina kritiků zprvu úplný zákaz rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách nepožadovala,³⁴ a to zejména s poukazem na fakt, že jejich případným absolutním zákazem by mohlo dojít k nadměrnému zatížení civilních soudů, které již tak byly silně přetíženy, a to často pouze bagatelními spory.³⁵

Ještě před tím, než zákonodárci přišli s kýženou „spotřebitelskou“ novelou ZRŘ, poskytovaly spotřebitelům zvýšenou ochranu soudy. Ty již dále odmítly přihlížet stále častějším excesům. Jenže i soudy se k výše nastíněné praxi z počátku stavěly poměrně benevolentně, když poukazyvaly zejména na skutečnost, že přednost by měla dostat

---

³⁰ PALLA, Tomáš. In: LISSE: *Euronovela zákona ...*, s. 149.

³¹ LISSE, Luděk. In: LISSE: *Euronovela zákona ...*, s. 36.

³² *Ochránce žádá zákaz rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách* [online]. ochrance.cz, 10. února 2010 [cit. 29. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/ochrance-zada-zakaz-rozhodcich-dolozek-ve-spotrebitelskych-smlouvach/>.

³³ Tamtéž.

³⁴ LISSE, Luděk. In: LISSE: *Euronovela zákona ...*, s. 36.

³⁵ PALLA, Tomáš. In: LISSE: *Euronovela zákona ...*, s. 148-149.

autonomie vůle stran, spočívající v možnosti zvolit si pro řešení svých sporů rozhodčí řízení, do níž by stát neměl zasahovat.³⁶

Takříkajíc „první vlašťovkou“ nastávající změny směřující k větší ochraně práv spotřebitele v rámci rozhodčího řízení, se stalo usnesení VSP ze dne 28. května 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008. V tomto judikátu VSP došel k závěru, že rozhodčí doložka je neplatná tehdy, byl-li v ní postup určení rozhodce stanoven na základě pravidel a ze seznamu tzv. arbitrážního centra, které z pohledu zákona není stálým rozhodčím soudem, když takovéto ujednání soud označil za obcházení zákona. Citované usnesení se stalo zcela přelomovým pro mnoho spotřebitelů, jejichž rozhodčí smlouvy obsahovaly předmětné ujednání a vznikla jim tak jedinečná příležitost, jak tyto rozhodčí doložky zneplatnit.³⁷ VSP se svým usnesením ovšem zásadně odklonil od, do té doby, konstantní judikatury NS, který rozhodčí doložky s obdobným obsahem opakovaně prohlašoval za platné.³⁸

Usnesení VSP vzbudilo bouřlivou diskusi zejména mezi odbornou veřejností a způsobilo období značné právní nejistoty, neboť docházelo k situacím, kdy různé soudy na tuto problematiku nahlížely rozdílným způsobem. Nakonec se však k názoru vyslovenému VSP přiklonil i NS, a to v usnesení ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, v němž shodně s VSP uvedl, že pokud: „*rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, ale v této souvislosti pouze odkazuje na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem.*“ K zásahu do dříve upřednostňované smluvní autonomie účastníků se pak NS vyjádřil v tom smyslu, že není přípustné prostřednictvím této zásady posvětit rozhodčí doložku odporující zákonu, zvláště pak, lze-li z jejího obsahu „*dovozovat zřetelnou snahu poškodit „slabšího“ účastníka závazkového vztahu.*“ Na tuto „ochranářskou“ činnost soudů ovšem mnozí autoři z počátku nahlíželi poměrně kriticky, když značná část kritiků poukazovala na skutečnost, že takovýto postup soudů neměl žádnou oporu v tehdy platných zákonech.³⁹

2.2. První novela ZRŘ

Vzhledem k celé řadě uvedených kontroverzí již ani zákonodárce nemohl nadále tuto problematiku zcela ignorovat a musel začít konat. Ke konci roku 2011 tak byl přijat zákon

---

³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009.

³⁷ PALLA, Tomáš. In: LISSE: *Euronovela zákona ...*, s. 152.

³⁸ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

³⁹ LISSE, Luděk. In: LISSE: *Euronovela zákona ...*, s. 35.

č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, jímž došlo k vůbec první zásadnější novele ZRŘ od jeho přijetí. Tato novela, jež je v literatuře označována jako spotřebitelská novela nebo jako euronovela, přinesla s účinností od 1. dubna 2012 do rozhodčího řízení, jehož se účastní spotřebitel, mnoho zásadních změn.

Zákonodárce ke změnám ZRŘ, kromě domácích vlivů, tlačila také hrozba sankcí ze strany Evropské unie, které by státu hrozily, nepřistoupil-li by ke změně zákona, jelikož dosavadní právní úprava nebyla v souladu s platnou unijní legislativou, k čemuž se ostatně zákonodárce sám přiznává v důvodové zprávě k přijaté novele. Novela ZRŘ reflektovala zejména Směrnicí Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách a rovněž konstantní judikaturu SDEU. V důvodové zprávě se konkrétně zmiňuje rozsudek SDEU ve věci C-317/08 *Alassini proti Telecom Italia SpA* a další.⁴⁰ Kromě evropské legislativy byla novela silně inspirována také německou právní úpravou rozhodčího řízení, což je patrné z jejího obsahu ve spojení s důvodovou zprávou.

Přijetím novely došlo k nezbytné implementaci požadovaných mechanismů ochrany spotřebitele do ZRŘ. S její účinností nastalo výrazné zpřísnění do té doby značně benevolentní právní úpravy týkající se rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách. Cílem bylo zejména zamezit vzniku nejzávažnějších problémů, které vznikaly v aplikační praxi a vrátit tak rozhodčímu řízení důvěryhodnost, kterou postupem času pozbylo.⁴¹

Nejdůležitějším prostředkem vedoucím k větší ochraně spotřebitele se měla stát jeho větší informovanost o pravidlech a důsledcích rozhodčího řízení, a to prostřednictvím stanovení okruhu nových povinností pro podnikatele. Zavedena tak byla mimo jiné povinnost sjednávat rozhodčí doložku se spotřebitelem na samostatné listině, když sankcí za nesplnění zmíněné podmínky byla absolutní neplatnost tohoto ujednání, čímž došlo k faktickému zákazu sjednávání rozhodčích doložek prostřednictvím adhezních smluv. Smyslem této úpravy bylo vyvarovat se situacím, kdy spotřebitelé v mnoha případech nevědomky, často v rámci přiložených obchodních podmínek, přijali rozhodčí doložku, aniž by o existenci tohoto ujednání měli sebemenší tušení. S tím souvisela nově zavedená povinnost informovanosti, kdy byl podnikatel povinen spotřebiteli s dostatečným předstihem před

---

⁴⁰ Dále např. rozsudek ze dne 26. října 2006, *Mostaza Claro v. Centro Móvil Milenium SL*, C-168/05 nebo rozsudek ze dne 6. října 2009, *Asturcom Telecomunicaciones SL v. Cristina Rodríguez Nogueira*, C-40/08.

⁴¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

uzavřením rozhodčí doložky samé, náležitě vysvětlit, jaké důsledky pro něj uzavření této smlouvy může v budoucnu mít.

Další novinku obsahoval § 3 odst. 5 ZRŘ, kde byl stanoven okruh základních náležitosti, které musí rozhodčí doložka obligatorně obsahovat, aby ji bylo možné označit za platnou. Namátkou je možné zmínit například povinnost uvést pravdivé, přesné a úplné informace o způsobu zahájení a formě vedení rozhodčího řízení, o výši odměny pro rozhodce nebo místu konání rozhodčího řízení. Rozhodování spotřebitelských sporů bylo nově umožněno pouze osobám zapsaným v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti, kdy ministerstvo mělo pravomoc zapsanou osobu vyškrtnout, jestliže opakovaně porušila povinnosti stanovené zákonem.

Euronovelou zároveň došlo k rozšíření okruhu důvodů umožňujících zrušení rozhodčího nálezu soudem na návrh spotřebitele. První nový zrušovací důvod se týkal případů, kdy rozhodce ve sporu, jehož účastníkem byl spotřebitel, rozhodl v rozporu s ustanoveními sloužícími k ochraně jeho práv nebo zjevně v rozporu s dobrými mravy či veřejným pořádkem. Druhý důvod umožňoval spotřebiteli navrhnout zrušení rozhodčího nálezu tehdy, neobsahovala-li uzavřená rozhodčí smlouva povinné informace vyplývající z § 3 odst. 5 ZRŘ nebo byly-li záměrně nebo v nezanedbatelném rozsahu neúplné, nepřesné nebo nepravdivé.

Poslední novinkou, kterou je vhodné zmínit, je zákaz rozhodování ve spotřebitelských sporech podle zásad spravedlnosti. Tento postup byl umožněn tehdejšími zněním § 25 odst. 3 ZRŘ. Euronovelou však byla do třetího odstavce přidána věta, která stanovovala, že ve sporech se spotřebitelem je rozhodce vždy povinen řídit se právními předpisy na ochranu spotřebitele. Tím došlo k eliminaci nežádoucích situací, kdy za použití zásad ekvity fakticky docházelo k obcházení ustanovení určených na ochranu spotřebitele, které by za postupu podle práva obejít nešlo.

2.3. Druhá novela ZRŘ

Zákonodárce předpokládal, že přijetí euronovely, v jejímž rámci došlo k výraznému zpřísnění podmínek pro rozhodčí řízení, bude dostatečným prostředkem k ochraně práv spotřebitele, čímž dojde k odstranění těch nejzávažnějších excesů. Protože část problémů stále přetrvávala a rozhodčí řízení bylo nadále nezřídkakdy zneužíváno v neprospěch spotřebitele, bylo nutné přistoupit k ještě razantnějšímu kroku. Problémem přetrvávajícím i nadále byla kupříkladu častá ekonomická provázanost mezi rozhodci a žalobci, což mělo zpravidla

negativní dopad na spotřebitele. Od prosince 2016 tak nabyla účinnosti novela ZRŘ, kterou došlo k vyslyšení hlasu těch, kteří volali po úplném vyloučení spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení. Ostatně o této variantě zákonodárce sám uvažoval již v rámci procesu přípravy předcházející novely, avšak s poukazem na všeobecně sílící trend podpory mimosoudních řešení sporů nebylo k takto radikálnímu kroku ještě přistoupeno.⁴²

Úplný zákaz se do právního řádu dostal poměrně nečekaně, a to v souvislosti s procesem přijetí nového zákona o spotřebitelském úvěru. Ustanovení o zákazu spotřebitelských rozhodčích řízení byla přijata zákonem č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru, který se však původně neměl ZRŘ vůbec týkat. Avšak v průběhu projednávání návrhu zmíněného zákona přišel poslanec za KDU-ČSL Jaroslav Klaška s pozměňovacím návrhem, jímž do návrhu výše citovaného zákona vložil celkový zákaz sjednávání rozhodčích doložek se spotřebitelem. „*Tento pozměňovací návrh jsem podal proto, že skrze lidskou chamtivost se tohoto instrumentu zneužívalo,*“⁴³ poznamenal ke svému návrhu poslanec Klaška. Konkrétní důvody, které vedly zákonodárce k takto radikální změně rozhodčího řízení, jehož se účastní spotřebitel, ovšem nejsou zcela zřejmé, jelikož důvodová zpráva k výše citovanému zákonu se k otázce novelizace ZRŘ nijak nevyjadřuje. V takto upraveném znění byl zákon 5. srpna 2016 přijat a s účinností od 1. prosince 2016 tak již není možné platně sjednat nové rozhodčí doložky v souvislosti se smlouvami, které mezi sebou uzavírají podnikatel se spotřebitelem.

Důležité je v této souvislosti zmínit přechodná ustanovení, jež byla přijata v souvislosti s předmětnou novelizací. V nich je mimo jiné stanoveno, že platnost rozhodčích smluv má být posuzována podle znění ZRŘ účinného v době jejich uzavření, což znamená, že rozhodčí doložky uzavřené se spotřebitelem před 1. prosincem 2016 je nutné nadále posuzovat jako platně sjednané. Dále je zde uvedeno, že rozhodčí řízení zahájená na základě rozhodčích smluv, které byly uzavřeny ještě před nabytím účinnosti novely ZRŘ se budou projednávat a rozhodovat nadále podle dosavadní právní úpravy. Výše uvedené má pro rozhodčí řízení zásadní význam, jelikož rozhodčí smlouvy uzavřené se spotřebitelem ještě před datem účinnosti novelizace, jsou nadále schopné založit pravomoc rozhodců daný spor projednat a rozhodnout. Zároveň má tato skutečnost dopad i na judikaturu soudů, která se

---

⁴² Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

⁴³ FIALA, Adam. *Spory o spotřebitelské úvěry možná budou řešit pouze soudy, žádní rozhodci* [online]. ct24.cz, 30. března 2016 [cit. 5. ledna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1740142-spory-o-spotrebitelske-uvery-mozna-budou-resit-pouze-soudy-zadni-rozhodci>.

v této otázce nadále vyvíjí, což činí toto téma aktuálním i dnes, téměř 7 let od úplného zákazu spotřebitelských rozhodčích smluv.

V souvislosti s předcházejícím odstavcem je třeba zmínit také rozsudek NS ze dne 22. ledna 2013, sp. zn. 23 Cdo 2628/2010, v němž NS dospěl s odkazem na evropskou legislativu a judikaturu SDEU k závěru, že soud je povinen ex offio přezkoumat, zda není dán důvod ke zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnost rozhodčí smlouvy, i podle právní úpravy účinné do 31. března 2012, přestože zákon do té doby tuto možnost nepřipouštěl, a to za podmínky, týkal-li se projednávaný spor spotřebitele, který zároveň podal návrh na zrušení rozhodčího nálezu, ačkoliv nepostupoval ve smyslu § 33 ZRŘ a případnou neplatnost sám v řízení před rozhodcem nijak nerozporoval.

2.4. Dílčí závěr

Je třeba uvést, že rozhodčí řízení, jehož účastníkem je spotřebitel, nelze automaticky považovat za negativní jev. Naopak za splnění určitých podmínek by bylo možné uvažovat o jeho návratu do českého právního řádu, avšak v takovém případě by bylo nutné zavést přísnou regulaci, která by v ideálním případě vedla k zabránění opětovného zneužívání tohoto institutu.

Jako o návrzích, které by mohly vést ke kýženému stavu, lze uvažovat o znovuzavedení podmínky, že spory, v nichž by se jako účastník vyskytoval spotřebitel, by mohli rozhodovat pouze specializovaní rozhodci, kteří by byli po splnění zkoušky zaměřené především na spotřebitelské právo zapsáni do zvláštního seznamu vedeného Ministerstvem spravedlnosti, které by dohlíželo na výkon jejich činnosti a v případě opakovaného závažného porušení zákona by došlo k jejich vyškrtnutí ze seznamu. Zároveň by bylo vhodné zavedení určité horní hranice pro hodnotu předmětu sporu, do níž by bylo možné vést rozhodčí řízení, pokud by tato hranice byla převýšena, muselo by proběhnout klasické soudní řízení. Tím by došlo k potřebnému snížení nápadu na civilní soudy o jednoduché, bagatelní spory při zachování zvýšené ochrany spotřebitele. V neposlední řadě by bylo na místě zavést mnohem širší soudní kontrolu rozhodčích nálezů vydávaných ve spotřebitelských sporech, s čímž souvisí potřeba rozšíření okruhu důvodů umožňujících účastníkovi podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu soudem. Tyto změny by bylo vhodné reflektovat ve zvláštním zákoně, který by řešil všechna specifika rozhodčího řízení, jehož se účastní spotřebitel.

Inspiraci by zákonodárce mohl čerpat ze Slovenska, kde existuje speciální zákon č. 335/2014 Z. z., o spotřebitel'skom rozhodcovskom konaní, který v mnohém obsahuje výše

prezentované návrhy. Rozhodování spotřebitelských sporů citovaný zákon svěřuje pouze specializovaným rozhodcům, kteří jsou zapsáni v seznamu rozhodců oprávněných rozhodovat spotřebitelské spory. Tito rozhodci mají povinnost složit zkoušku odborné způsobilosti rozhodce a zároveň musí splňovat předpoklad bezúhonnosti a důvěryhodnosti, přičemž musí mít vysokoškolské vzdělání v oboru právo a praxi v oboru alespoň pět let.⁴⁴

Je vhodné upozornit, že zmíněná myšlenka potřeby snížení nápadu na přehlacené soudy zejména o bagatelní spory není ničím nepodloženou tezí, naopak se jedná o celoevropský trend, který se pozvolna projevuje i v tuzemsku, a to kupříkladu v prozatím stále nechváleném návrhu zákona upravujícího problematiku hromadných žalob, který je v současné podobě převážně implementací evropské směrnice,⁴⁵ kterou je ČR povinna zavést do svého právního řádu.⁴⁶ Nicméně zavedený absolutní zákaz sjednávání rozhodčích doložek se spotřebitelem jde zcela nepochybně proti tomuto trendu. Zákonodárce pod tíhou výše nastíněných problémů souvisejících se spotřebitelským rozhodčím řízením přistoupil k jednoduchému, nicméně nesystematickému kroku, kterým rozhodčí řízení se spotřebitelem prostě zakázal, namísto toho, aby se pokusil vzniklé problémy řešit kupříkladu pomocí další novelizace, přičemž se mohl inspirovat v zahraničí, kde rozhodčí řízení se spotřebitelem více či méně funguje. Zároveň je možné konstatovat, že zákonodárcem zvolený přístup k řešení problémů spojených s rozhodčím řízením se spotřebitelem nekoresponduje s článkem 24 směrnice č. 2008/48/ES, o smlouvách o spotřebitelském úvěru⁴⁷, který členskými státy ukládá povinnost zajistit zavedení vhodných a účinných postupů pro mimosoudní řešení sporů vyplývajících ze spotřebitelských úvěrových smluv. Zákonodárce pro naplnění této povinnosti zvolil řešení v podobě úřadu finančního arbitra, nicméně o tom, zda se skutečně jedná o vhodný a účinný způsob řešení sporů, který by byl srovnatelný s možnostmi řešení sporů, které nabízí rozhodčí řízení, lze, dle mého názoru, bezpochyby polemizovat.

---

⁴⁴ § 4 an. zákona č. 335/2014 Z. z., o spotřebitelském rozhodcovském konání.

⁴⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES.

⁴⁶ DUFFEK, Lukáš, ZÁBRANSKÝ, Petr. *Směrnice o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů aneb „evropské hromadné žaloby“* [online]. epravo.cz, 24. května 2022 [cit. 15. března 2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/smer-nice-o-zastupnych-zalobach-na-ochranu-kolektivnich-zajmu-spotrebitelu-aneb-evropske-hromadne-zaloby-114747.html>.

⁴⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS.

3. Neplatnost rozhodčích doložek

3.1. Rozpor s dobrými mravy

Ujednání o rozhodčí doložce může být obsaženo buď ve smlouvě hlavní, nebo může existovat jako samostatné smluvní ujednání, které na smlouvu hlavní pouze odkazuje.⁴⁸ Vzájemný vztah rozhodčí smlouvy a smlouvy hlavní je založen na principu separace. To v praxi znamená, že případná neplatnost smlouvy hlavní nemá automaticky vliv na rozhodčí doložku a naopak. Na tento fakt nejednou upozornil ve své judikatuře i NS.⁴⁹ Platnost je tak vždy posuzována samostatně, a to i tehdy, je-li toto ujednání obsaženo ve smlouvě hlavní.⁵⁰ Judikaturou však bylo opakovaně dovozeno, že zmíněný princip neplatí vždy zcela bezvýjimečně. NS konstatoval, že neplatnost smlouvy hlavní by měla vliv na platnost rozhodčí smlouvy pouze tehdy, vztahoval-li by se důvod neplatnosti smlouvy hlavní i na rozhodčí doložku.⁵¹ K nastíněné situaci může dojít zejména tehdy, je-li smlouva hlavní označena za neplatnou z důvodu jejího rozporu s dobrými mravy. V takovém případě soudy konstatovaly, že je neplatná jak samotná nemravná smlouva, tak současně s ní související rozhodčí doložka.

Úpravu neplatnosti právního jednání, jež se přičí dobrým mravům, nalezneme v ustanovení § 580 odst. 1 OZ. Pro pojem „*dobré mravy*“ ovšem neexistuje žádná legální definice. NS tento pojem vykládá jako: „*souhrn společenský, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních.*“⁵² Důležité je zmínit taktéž § 588 OZ, z něhož plyne, že na smlouvu, která je ve zjevném rozporu s dobrými mravy, je nutné nahlížet jako na absolutně neplatnou, k čemuž soud přihlédne i bez návrhu.

3.1.1. Pohled ÚS

Z judikatury ÚS vyplývá, že v případě, jsou-li naplněna tzv. „*kritéria zjevné nespravedlnosti,*“ není založena pravomoc rozhodce věc projednat a rozhodnout, a to i přesto, je-li samotná rozhodčí doložka jinak formálně naprosto bezvadná.⁵³ Kritéria zjevné nespravedlnosti ÚS blíže vymezil v nálezu ze dne 26. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11, v němž uvádí, že: „*postupy, kdy klientům jsou vnucována smluvní ujednání v podobě zajištění*

⁴⁸ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 118.

⁴⁹ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017.

⁵⁰ HOLÁ, Lenka, HRNČÍŘIKOVÁ, Miluše. *Mimosoudní metody řešení sporů*. Praha: Leges, 2017, s. 124.

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005.

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2021, sp. zn. 23 Cdo 1017/2020.

⁵³ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12, body 20-24.

biankosměnkou, smluvní pokutou ve výši 30 % nebo 45 % dlužné částky za prodlení s platbou splátek v řádu jednotek týdnů či smluvní pokutou ve výši pětinasobku dlužné částky za hrubé porušení smlouvy nebo podmínek, je nutno považovat za nepřijatelné a uvedená ujednání označit za neplatná pro jednoznačný rozpor s dobrými mravy.“ Z uvedeného lze dovodit, že aby bylo možné smlouvu označit za neplatnou pro rozpor s dobrými mravy, musí být dosažena určitá intenzita nemravnosti. ÚS k tomu podotkl, že není možné poskytovat ochranu subjektům, jejichž očividným cílem je poškozovat práva svých klientů, a to ani v případech, kdy klienti podepsali smlouvu obsahující klauzuli o tom, že smluvní pokuty ani žádná jiná ustanovení smlouvy nepovažují za nepřiměřené nebo odporující dobrým mravům.⁵⁴ Jako příklad ujednání, která posoudil ÚS jako zjevně nespravedlivé a tedy nemravná, je možné uvést ujednání, v němž byl sjednán úrok ve výši 79,00 % p. a. a RPSN ve výši 115,32 %, sankci ve výši 100 Kč v případě zaslání jakékoliv upomínky nebo také ujednání stanovující smluvní pokutu ve výši 7 % z jistiny úvěru v případě prodlení v délce trvání alespoň 4 dny a při prodlení v délce 10 dnů okamžité zesplatnění celého dluhu.⁵⁵ Je ovšem třeba zdůraznit, že pro vyslovení neplatnosti smlouvy pro rozpor s dobrými mravy, nepostačuje pouhá existence jednoho z výše uvedených kritérií, bez přistoupení dalších rozhodných skutečností. Vždy je tak nutné zkoumat jednotlivá ustanovení smlouvy ve vzájemné souvislosti s dalším obsahem smlouvy a s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem daného případu.

ÚS dále konstatoval, že kromě přezkoumání samotného obsahu smlouvy, je vždy nutné zhodnotit hlediskem dobrých mravů rovněž proces, jenž vedl k jejímu uzavření. K tomu dodává, že při posuzování nelze postupovat čistě formalisticky, ale je nutné vždy přihlídnout k tomu, za jakých konkrétních okolností byla daná smlouva uzavřena. Příkladem okolností, které ÚS vzal v potaz, a které označil za nemravné může být situace, kdy: *„stěžovatelka, jako osoba práva neznalá a jednající v tísní, přistoupila k uzavření smluv sice formálně bezvadných, ale pro ni nevýhodných a v podstatě likvidačních, tuto okolnost nelze hodnotit jinak, než že i při uzavírání smlouvy o rozhodčí doložce byla stěžovatelka uvedena v omyl ohledně smyslu a především konkrétního dopadu všech uzavíraných smluv, přičemž jednání vedlejšího účastníka, jako osoby právně znalé a v dané problematice se orientující, bylo v rozporu s dobrými mravy.*“⁵⁶

---

⁵⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 26. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11.

⁵⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 11. prosince 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12, bod 21.

⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 4. června 2014, sp. zn. IV. ÚS 3402/13, bod 21.

3.1.2. Pohled NS

NS se k výše citovaným závěrům judikatury ÚS připojil v usnesení ze dne 28. února 2017, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016, v němž uvádí, že i tehdy, je-li obsah smlouvy hlavní formálně naprosto v souladu se zákonem, je třeba jí přezkoumat rovněž z pohledu souladu jejího obsahu s dobrými mravy a zákonnými ustanoveními na ochranu spotřebitele, přičemž platí, že těmito kritérii je nutné prověřit rovněž proces, který vedl k uzavření předmětné smlouvy a s ní související rozhodčí doložky. Současně je vždy nutné zhodnotit přiměřenost jednotlivých ujednání a okolností vzniku smlouvy s přihlédnutím ke všem okolnostem konkrétního případu, které je nutné vždy posuzovat ve vzájemných souvislostech, nikoliv izolovaně.⁵⁷

NS zároveň konstatoval, že z pouhého faktu, že rozhodčí doložka byla uzavřena prostřednictvím předtištěného formuláře, není možné automaticky dovozovat její neplatnost z důvodu rozporu s dobrými mravy. Judikatura tento závěr obhájí s odkazem na smluvní volnost stran, kdy v případě, že měl oblát určité pochybnosti o mravnosti smlouvy, měl možnost před jejím přijetím vnést námitku proti jejímu obsahu, případně mohl takovou smlouvu odmítnout uzavřít, na čemž, dle názoru NS, nic nemění ani fakt, je-li smlouva uzavírána na předtištěném formuláři. Takovou rozhodčí doložku by bylo možné prohlásit za rozpornou s dobrými mravy až tehdy, pokud by byla dána existence nějakých dalších „zvláštních, mimořádných okolností“, které by ve svém souhrnu naznačovaly, že proces sjednávání rozhodčí doložky či její obsah není v souladu s dobrými mravy.⁵⁸

Demonstrativní výčet kritérií, které je při posuzování smlouvy nutné vzít v potaz, NS blíže definoval v usnesení ze dne 6. listopadu 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018, v němž uvádí pět kritérií, kterými by se měly soudy při posuzování souladu smlouvy s dobrými mravy zabývat. Mezi ně patří povinnost zkoumat míru rozporu mezi plněním, které bylo rozhodcem oprávněnému přiznáno⁵⁹, a dobrými mravy, včetně toho, do jaké míry je tento rozpor očividný. Dále je nutné posuzovat, zda nedošlo ke zneužití případné finanční tísně spotřebitele v době uzavírání rozhodčí doložky, a zda o této tísně mohl a měl vědět oprávněný. Následující kritérium spočívá v prověření toho, zda neexistuje podezření na ekonomickou provázanost mezi podnikatelem a zvoleným rozhodcem.⁶⁰ Nutné je rovněž zkoumat, jakým

---

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Vždy včetně smluvní pokuty a smluvního úroku z poskytnuté částky.

⁶⁰ K ekonomické závislosti rozhodce NS v citovaném usnesení dodává, že by měla být posuzována s ohledem na to, jak podstatným příjmem je pro konkrétního rozhodce příjem z rozhodování sporů konkrétního oprávněného.

způsobem byl rozhodce do své funkce ustaven a konečně z jakého důvodu a do jaké míry byl povinný pasivní a proč nevznesl své výhrady vůči obsahu smlouvy již při jejím podpisu, v rámci rozhodčího řízení či podáním žaloby k soudu ve smyslu § 31 ZRŘ. Jak již bylo zmíněno, i v tomto případě NS požaduje, aby všechny uvedené aspekty byly zkoumány komplexně, tzn. v jejich vzájemné souvislosti s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu, a to „*jak z hlediska transparentnosti, tak z hlediska přiměřenosti a dopadů do sféry povinného spotřebitele.*“

3.2. Netransparentní výběr rozhodce

Samotná otázka určení rozhodce není obligatorní náležitostí rozhodčích smluv, což vyplývá ze znění § 7 ZRŘ, v němž je uvedeno, že určení rozhodců má být obsahem rozhodčí smlouvy pouze „*zpravidla*“. Z této formulace lze dovodit, že určení rozhodců není nezbytnou součástí rozhodčích smluv. Toto tvrzení potvrzuje rovněž druhý odstavec citovaného ustanovení, který obsahuje úpravu postupu ustavení rozhodců pro případ, že tak v rozhodčí smlouvě neučinily strany samy. Tuto tezi potvrzuje i NS, který v usnesení ze dne 23. července 2012, sp. zn. 22 Cdo 1643/2012 uvádí, že: „*určení počtu a osob rozhodců nebo stanovení způsobu, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny, je předpokládanou, nikoliv však nezbytnou náležitostí rozhodčí smlouvy.*“

Nicméně i v souvislosti s otázkou určení rozhodce soudy dospěly k závěru, že za splnění určitých podmínek může dojít k situaci, v níž je jinak bezvadná rozhodčí doložka označena za neplatnou. K neplatnosti dochází tehdy, je-li otázka určení rozhodce upravena ustanovením, které odkazuje na seznam rozhodců, resp. rozhodčí řád, ze kterého konkrétního rozhodce zpravidla vybírá žalobce. Tyto seznamy byly povětšinou vedeny rozličnými soukromoprávními subjekty s mnohdy nevalnou pověstí, které ovšem nebyly stálými rozhodčími soudy, jak na ně pamatuje zákon.⁶¹ Často se jednalo o různé typy obchodní společností nebo občanská sdružení podnikající v oblasti rozhodčího řízení, která můžeme v literatuře nalézt pod označením arbitrážní centra.⁶²

Problematickostí ustanovení, která odkazovala na jednací řád určité právnické osoby či na seznam rozhodců jí vedený, spočívala především v tom, že arbitrážní centra neměla žádnou zákonnou povinnost uveřejňovat jimi vydávané rozhodčí řády, na něž bylo v rámci smluv odkazováno, a jelikož jejich znění nebylo zpravidla ani součástí uzavřené smlouvy, bylo velmi snadné jejich obsah kdykoliv, účelově a jednostranně změnit, často v neprospěch

---

⁶¹ Viz § 13 ZRŘ.

⁶² MAISNER, Martin. In: OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 64.

žalovaného. Problematickou byla také situace, kdy se arbitrážní centra častokrát označovala názvy, které mohly u účastníků navozovat klamný dojem, že spor bude řešen stálým rozhodčím soudem zřízeným ve smyslu zákona či dokonce jakousi soudní institucí.⁶³ To mohlo v účastnících vyvolávat neopodstatněný pocit vyšší důvěry v odbornost, nezávislost a nestrannost takových institucí, přičemž tyto atributy arbitrážní centra ne vždy splňovala.

Nastíněné problémy byly jedním z hlavních argumentů, které vedly jak soudy, tak zákonodárce, ke změně jejich pohledu na tuto praxi, která byla ve své době poměrně hojně rozšířená. Avšak proces, který vedl k poměrně radikální změně pohledu na tuto problematiku neměl úplně hladký průběh.

3.2.1. Vývoj judikatury

V současnosti je způsob určení rozhodce prostřednictvím ujednání, jímž je odkazováno na rozhodčí řád arbitrážního centra či seznam rozhodců, judikaturou považováno za ujednání, které odporuje právnímu řádu, a to z důvodu obcházení zákona. Nicméně tento právní názor nepřevažoval mezi soudy vždy. Zpočátku neviděla judikatura v tomto znění rozhodčích doložek žádný problém a takové rozhodčí doložky obvykle označovala za platné, jelikož je považovala za souladné se zněním § 7 ZRR, který na způsob určení rozhodců ostatně neklade příliš vysoké nároky. Avšak, jak již bylo naznačeno, judikatura v této otázce prošla postupem času poměrně bouřlivým vývojem.

Nejvíce je uvedený vývoj patrný v judikatuře NS, který byl z počátku vytrvalým zastáncem názoru, že na rozhodčí doložky, v nichž je otázka určení rozhodce upravena odkazem na seznam rozhodců vedený určitou právnickou osobou, je nutné nahlížet jako na bezvadné, a tudíž platné ujednání, a to s ohledem na mnohokrát zmiňovanou smluvní autonomii stran. Jako příklad této ustálené praxe NS je možné uvést usnesení ze dne 31. července 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008, v němž NS dospěl k závěru, že ujednání o tom, že případné spory budou rozhodovány rozhodcem, jehož vybere žalující strana ze seznamu rozhodců vedeného právnickou osobou,⁶⁴ nijak neodporuje právnímu řádu, přičemž dodává, že zákon nezakazuje, aby seznamy rozhodců vedly subjekty, odlišné od stálých rozhodčích soudů ve smyslu § 13 ZRR. Na základě uvedené argumentace rozhodčí doložku s tímto obsahem označil za platnou. V navazujícím řízení o ústavní stížnosti závěry vyslovené

---

⁶³ Příkladem může být název Rozhodčí soud České republiky, k.s.

⁶⁴ V posuzované věci byl postup výběru rozhodce stanoven tak, že jeho výběr provede žalující strana, a to ze seznamu rozhodců vedeného Asociací leasingových společností ČR.

ve shora uvedeném rozhodnutí posvětil i ÚS, když je shledal jako zcela konformní se svou judikaturou.⁶⁵

Proti citované ustálené judikatuře NS se ovšem důrazně vymezil VSP, a to v již zmiňovaném usnesení ze dne 28. května 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008. V projednávané věci obsahovala rozhodčí doložka ujednání, že případné rozhodčí řízení bude probíhat podle pravidel rozhodčího řízení vydaných obchodní společností Správa rozhodčích řízení a veřejných zakázek, s.r.o., a že konkrétního rozhodce vybere žalobce ze seznamu rozhodců, který byl veden toutéž společností. VSP ke zjištěnému skutkovému stavu konstatoval, že rozhodčí doložka, v níž je způsob určení rozhodce stanoven výše uvedeným způsobem, je absolutně neplatná a tuto praxi označil za obcházení zákona. Za problematický byl označen postup vedoucí k výběru rozhodce, který závisel pouze na vůli jedné ze stran sporu, což je v evidentním rozporu s principem rovnosti stran. VSP rovněž shledal, že pravomoc vést seznamy rozhodců a vydávat vlastní statuty a řády, které upravují způsob vedení rozhodčího řízení, zákon nesvěřuje jakýmkoliv soukromým společnostem, ale výlučně stálým rozhodčím soudům zřízeným na základě zákona. Statuty či seznamy vedené rozličnými subjekty podnikajícími v oblasti rozhodčího řízení považuje VSP za problematické s ohledem na fakt, že nemusí být nikde evidovány, a tudíž mohou být ze strany arbitrážních center kdykoliv podle libosti měněny.

Zmiňované rozhodnutí bylo výrazným vybočením z dosavadní ustálené praxe a vyvolalo zejména v odborné veřejnosti bouřlivou diskusi nad jeho správností. Nejhlasitějším odpůrcem tohoto rozhodnutí byla celkem očekávatelně samotná arbitrážní centra, která ostře vystupovala proti závěrům vyplývajícím z tohoto rozhodnutí. Naopak na pomyslné druhé straně barikády vystupovaly zejména různé spotřebitelské organizace, které vyřčený právní názor kvitovaly s povděkem.⁶⁶

Výše citované rozhodnutí tím, že se zásadně odchýlilo od do té doby konstantní judikatury NS, způsobilo období značné právní nejistoty, kdy různé soudy posuzovaly předmětné ujednání odlišně. Část soudů posuzovala takto formulované rozhodčí doložky ve světle rozhodnutí VSP jako absolutně neplatné pro obcházení zákona, naopak část soudů, s odkazem na judikaturu NS, takové rozhodčí doložky nadále posuzovala jako platné.

---

⁶⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. listopadu 2008, sp. zn. II. ÚS 2682/08.

⁶⁶ LISSE, Luděk. In: LISSE: *Euronovela zákona ...*, s. 45.

Za poměrně překvapivou je možné označit reakci Občanskoprávního a obchodněprávního kolegia NS, které v lednu roku 2010 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek publikovalo na místo vlastní judikatury výše citované rozhodnutí VSP, čímž se kolegium přihlásilo k přelomovému názoru v něm vyslovenému.⁶⁷ Krok kolegia byl nečekáný, jelikož odporoval dosavadní ustálené judikatuře NS, který opakovaně označoval rozhodčí doložky obsahující odkazy na řády arbitrážních center za souladné se zákonem.

Avšak ani zveřejnění rozhodnutí VSP ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek nevedlo ke kýženému výsledku, totiž sjednocení rozhodovací praxe soudů. Judikatura v této otázce zůstávala nadále nejednotná a kupříkladu část krajských soudů zmíněná ujednání nadále posuzovala jako platná.⁶⁸ Jako jeden příklad za všechny lze uvést rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem, které bylo zveřejněno pod sp. zn. 36 Co 94/2010, v němž se jmenovaný soud přiklonil k názoru vyjádřenému v rozhodnutí NS sp. zn. 33 Cdo 2282/2008. Citované rozhodnutí VSP naopak označil za přehnaně formalistické a nároky na obsah rozhodčí doložky zde vyslovené považuje za přehnané.⁶⁹

Nejednotnost v rozhodování se ovšem netýkala pouze soudů nižší instance. Rovněž rozhodovací praxe VSP nebyla zcela konzistentní, když se v rozhodnutí ze dne 11. ledna 2011, sp. zn. 5 Cmo 284/2010 naprosto odchytil od svého dřívějšího rozhodnutí a identicky formulovanou rozhodčí doložku posoudil jako platnou, když jeho argumentace byla založena na závěrech vyslovených v usnesení NS sp. zn. 32 Cdo 2282/2008, které lze ovšem v době jeho rozhodování, vzhledem k výše uvedenému, považovat za překonané.⁷⁰

Obdobně judikatura NS zůstávala po určitý čas rozkolísaná, když v některých dalších rozhodnutích nadále trval na platnosti těchto rozhodčích doložek. Přetrvávající rozpor v judikatuře NS je možné demonstrovat na příkladu dvou jeho rozhodnutí. V prvním z nich, a to v usnesení sp. zn. 23 Cdo 4895/2009, které bylo publikováno 28. dubna 2010 označil NS za platnou rozhodčí doložku, v níž bylo ujednáno, že případné spory stran budou rozhodovány rozhodcem, jehož vybere žalobce, a to ze seznamu rozhodců vedeného Asociací leasingových

---

⁶⁷ LISSE, Luděk, KOHOUT, Martin. *Judikaturní kolotoč v rozhodčím řízení aneb tady pomůže jen legislativní změna* [online]. epravo.cz, 6. září 2011 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/judikatorni-kolotoc-v-rozhodcim-rizeni-aneb-tady-pomuze-jen-legislativni-zmena-76838.html>.

⁶⁸ LISSE, Luděk. In: LISSE: *Euronovela zákona ...*, s. 45.

⁶⁹ LISSE, Luděk, KOHOUT, Martin. *Judikaturní kolotoč v rozhodčím řízení aneb tady pomůže jen legislativní změna* [online]. epravo.cz, 6. září 2011 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/judikatorni-kolotoc-v-rozhodcim-rizeni-aneb-tady-pomuze-jen-legislativni-zmena-76838.html>.

⁷⁰ Tamtéž.

společností ČR, tedy defacto posvětil postup, který VSP označil za obcházení zákona. Naopak v usnesení ze dne 23. března 2011, sp. zn. 23 Cdo 4743/2010 rozhodl v souladu s právním názorem VSP a označil rozhodčí doložku s velmi podobným obsahem v otázce určení rozhodce, za neplatnou, přičemž se v odůvodnění výslovně odkázal na citované rozhodnutí VSP.⁷¹

Popsaná roztržičnost judikatury nakonec vyústila ve vydání sjednocujícího stanoviska velkého senátu NS, jež bylo vydáno v souvislosti s řízením vedeným pod sp. zn. 31 Cdo 1945/2010. Senát, který měl danou věc projednat, postoupil její rozhodnutí v souladu s § 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích, velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia, když dospěl k právnímu názoru odlišnému od dosavadní judikatury NS.⁷² V tiskové zprávě k vydanému sjednocujícímu stanovisku se uvádí, že: „vzhledem k tomu, že v rámci odborné veřejnosti, ovšem s dopady pro četná smluvní ujednání, vznikaly pochybnosti o právním názoru Nejvyššího soudu v rámci rozhodčích řízení (v otázce platnosti rozhodčích doložek), přijal velký senát Nejvyššího soudu sjednocující právní názor, který je totožný s názorem Vrchního soudu v Praze.“⁷³ Z uvedeného vyplývá, že NS se znovu přihlásil k právnímu názoru, který vyslovil VSP ve shora citovaném usnesení a shodně s ním označuje za neplatnou rozhodčí doložku, která neobsahuje konkrétní určení rozhodce nebo alespoň dostatečně určitý způsob jeho určení, nýbrž namísto toho odkazuje na rozhodčí řád vydaný určitou právnickou osobou, která ovšem není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona.⁷⁴

V souvislosti s tímto zásadním obratem se objevila polemika nad tím, zda NS změnou své dosavadní judikatury nejednal v rozporu s právním názorem ÚS,⁷⁵ který klade důraz na princip stálosti judikatury, který je možné prolomit pouze výjimečně, když uvádí, že: „každá změna rozhodovací soudní praxe, zvláště jde-li o praxi nejvyšší soudní instance povoláné i k sjednocování judikatury nižších soudů, je (...) jevem ve své podstatě nežádoucím, neboť takovou změnou zjevně je narušen jeden z principů demokratického právního státu, a to

---

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

⁷³ KNÖTIG, Petr. *Sjednocující právní názor Nejvyššího soudu týkající se rozhodčích řízení* [online]. nsoud.cz, 12. května 2011 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~TiskovezpravyNejvysisiosoudu~Sjednocujici_pravni_nazor_Nejvysisioho_soudu_tykajici_se_rozhodcicho_rizeni~?openDocument&lng=CZ.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ LISSE, Luděk. Stanovisko Nejvyššího soudu k rozhodčím doložkám arbitrážních center. *Obchodněprávní revue* [online databáze], 2011, č. 8 [cit. 6. dubna 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

*princip předvídatelnosti soudního rozhodování.*⁷⁶ Nicméně zmíněný názor části odborné veřejnosti lze označit za naprosto lichý a je možné přisvědčit postupu NS, jelikož sám ÚS v usnesení sp. zn. II. ÚS 3057/10 tuto tezi, kterou argumentoval stěžovatel, zcela odmítl a upozornil na to, že NS postupoval naprosto v souladu se zákonem o soudech a soudcích, když ve věci rozhodoval velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia a své odlišné rozhodnutí řádně odůvodnil.

3.2.2. Pohled ÚS

Výše nastíněnou praxi potvrdil i ÚS, a to v nálezu ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10, v němž obdobně formulovanou rozhodčí doložku jako v již zmíněných případech posoudil jako neplatnou, přičemž uvádí, že obsah posuzované rozhodčí doložky naplňuje: *„znaky nepřiměřených podmínek,⁷⁷ neboť vyvolávají nerovnováhu mezi účastníky řízení a tato nerovnováha dosahuje zvýšené disproporční intenzity (co do práv a povinností) a ve svém důsledku je způsobilá vést ke značné procesní nevýhodě jednoho z účastníků řízení,*⁷⁸ přičemž zásadní problém spatřuje ve faktu, že seznam rozhodců vedený soukromým subjektem může být v okamžiku řešení sporu naprosto jiný, než byl v okamžiku uzavření rozhodčí doložky. Obdobně klade ÚS velký důraz na požadavek dostatečné konkretizace a individualizace osoby rozhodce, eventuálně pak postačuje alespoň jednoznačné určení způsobu jeho volby. V opačném případě, pokud není rozhodce vybrán dle transparentních pravidel, nelze výsledek rozhodčího řízení akceptovat.

V dalším nálezu pak ÚS dovodil, že v případě, kdy subjekt vystupuje navenek jako stálý rozhodčí soud, ač jím ve světle zákona není, jedná se o úmysl odporující zákonu. Konkrétně bylo v projednávané věci rozhodčí doložkou odkazováno na seznam rozhodců vedený *„Rozhodčím soudem České republiky, k.s.“*, přičemž je zcela nepochybné, že tento název lze označit za zavádějící a mohl snadno uvést spotřebitele v omyl, neboť ve skutečnosti se jednalo o soukromou obchodní společnost podnikající v oblasti rozhodčího řízení, nikoliv o stálý rozhodčí soud ve smyslu zákona, jak by se na první pohled mohlo zdát.⁷⁹

3.2.3. Další změna judikatury?

K dalšímu posunu v judikatuře došlo ke konci roku 2020, kdy NS přistoupil, podle názoru některých autorů, k určitému zmírnění dosavadního značně restriktivního přístupu

---

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 22. prosince 2010, sp. zn. III. ÚS 1275/10.

⁷⁷ K pojmu „nepřiměřená podmínka“ viz čl. 3 směrnice Rady 93/13/ES ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

⁷⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10, bod 22.

⁷⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. října 2011, sp. zn. II ÚS 3057/10.

soudů k rozhodčím doložkám odkazujícím na řády arbitrážních center. V usnesení, které bylo vydáno 18. listopadu 2020 pod sp. zn. 23 Cdo 3972/2019 NS konstatoval, že závěry dosavadní judikatury nelze na rozhodčí doložky uzavírané za účinnosti nového občanského zákoníku aplikovat automaticky, přičemž argumentuje faktem, že OZ upřednostňuje autonomii vůle jedince a klade důraz na její ochranu. NS rovněž upozorňuje na to, že výše citovaná judikatura by měla dopadat pouze na dohody, v nichž dochází prostřednictvím odkazu na řád arbitrážního centra přímo k určení konkrétní osoby rozhodce. Soudy nicméně tyto závěry často vztahovaly i na dohody, jimiž je pouze určena třetí osoba, jejímž úkolem je teprve určit konkrétního rozhodce. Tento rozšiřující výklad není podle NS přípustný, přičemž poukazuje na skutečnost, že druhý jmenovaný postup je zcela legitimním způsobem výběru rozhodce, který je nadto výslovně umožněn § 7 odst. 1 ZRŘ. K uvedenému NS dodává, že restriktivnější přístup by měl být i nadále zachován ve vztazích se spotřebitelem.

V souvislosti s vydáním zmíněného judikátu si část autorů klade otázku, zda jeho výsledkem nebude částečný návrat soukromých arbitrážních center, a to včetně souvisejících kontroverzí, kvůli nimž soudy do této praxe zasáhly.⁸⁰ Jaký bude mít tento judikát skutečný dopad na praxi a zda opravdu dojde k pomyslnému „vzkříšení“ arbitrážních center ukáže až čas, jelikož od vydání tohoto judikátu uplynula zatím poměrně krátká doba. Nicméně lze namítnout, že ze strany NS se jedná spíše o zpřesnění pravidel, nikoliv o zásadní změnu judikatury, která by činnost arbitrážních center vracela před rozhodnutí VSP. Je tudíž možné předpokládat, že žádný zásadní dopad na praxi citované rozhodnutí mít nebude.

3.2.4. Stálé rozhodčí soudy

Co se týče výše zmiňovaných stálých rozhodčích soudů, ty mohou být konstituovány dle § 13 ZRŘ pouze jiným zákonem nebo tehdy, připustí-li výslovně jejich vznik jiný zákon. V současnosti působí v ČR tři stálé rozhodčí soudy, a to Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, který má jako jediný z nich možnost rozhodovat jakýkoliv spor, který je arbitrovatelný. Dále jsou to Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s.⁸¹ a Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno⁸², jejichž působnost je již specializovaná pouze na určitý druh sporů. Tyto rozhodčí soudy mohou ve světle § 13 odst. 2 ZRŘ vydávat své statuty a řády, které jsou

---

⁸⁰ HECZKO, Tomasz, PALKOVSKÁ, Kateřina. *Návrat soukromých arbitrážních center do českého rozhodčího řízení?* [online]. epravo.cz, 19. ledna 2021 [cit. 9. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/navrat-soukromych-arbitraznich-center-do-ceskeho-rozhodciho-rizeni-112429.html#_ftn2.

⁸¹ § 54 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

⁸² § 28 zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách.

povinni uveřejňovat v Obchodním věstníku, čímž se jim dostává požadované publicity. Tím odpadá problém související s možností jejich nežádoucích jednostranných změn. V případě zákonem zřízených stálých rozhodčích soudů zákon v § 13 odst. 2 ZRŘ na rozdíl od arbitrážních center předpokládá, že neujedná-li si strany jinak, má se za to, že se podrobily jejich jednacím řádům ve znění platném v době zahájení řízení. Strany si rovněž mohou dle § 19 odst. 4 ZRŘ upravit průběh rozhodčího řízení prostřednictvím jimi určeným souborem pravidel, který může být kupříkladu vypracován i zmiňovanými arbitrážními centry. Nezbytné je však přiložení znění zvolených pravidel k rozhodčí smlouvě, čímž opět dochází k odpadnutí problematického aspektu jejich případných jednostranných změn.⁸³

3.2.5 Dílčí závěr

Vydání sjednocujícího stanoviska velkým senátem NS a jeho pozdější potvrzení judikaturou ÚS lze nepochybně označit za krok správným směrem. K tomuto závěru mě vede především fakt, že díky tomu došlo k tolik potřebnému sjednocení do té doby značně roztržité judikatury a mohl tak být naplněn požadavek předvídatelnosti soudního rozhodování, což je jeden z atributů práva na spravedlivý proces zaručeného čl. 36 odst. 1 LZPS.

Právní názory vyplývající z výše citované judikatury jsou dle mého názoru správné. Za nejzávažnější problém spojený s výše nastíněnou praxí lze nepochybně považovat fakt, že jednací řády či seznamy rozhodců, na něž bylo ve smlouvách odkazováno, mohly být kdykoliv, zcela libovolně změněny ve prospěch či neprospěch kterékoliv ze stran, a to bez jejího vědomí, což rozhodně nelze v demokratickém právním státě připustit. Za stejně problematickou lze označit otázku dostatečné nestrannosti a nezávislosti tímto způsobem vybraného rozhodce, jelikož tím, že rozhodce vybírala obvykle pouze jedna ze stran, a to naprosto libovolně, se rapidně snižovala transparentnost jeho výběru a zároveň se nepochybně podstatně zvyšovalo riziko podjatosti takto vybraného rozhodce. Na dostatečně transparentním výběru rozhodce je třeba trvat tím spíše, uvážíme-li, že rozhodčí nález, kterým může být s konečnou platností rozhodnuto i o mnoha milionových sporech, má účinky pravomocného soudního rozhodnutí, proti jehož výsledku je pouze omezená možnost obrany. Změnou judikatury došlo k zamezení vzniku těchto problémů. Další přínos komentované judikatury spatřuji v určitém pozdvižení kultury rozhodčího řízení. To usuzuji z toho, že jednací řády či seznamy rozhodců, na něž bylo v textu rozhodčích smluv odkazováno, byly mnohdy vedeny značně pochybnými soukromými subjekty, které v rámci své činnosti

---

⁸³ MAISNER, Martin. In: OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 64–66.

nezřídka obcházel zákon, což v očích veřejnosti rozhodně nevylepšovalo již tak značně pošramocenou pověst rozhodčího řízení.

V této souvislosti lze za odstrašující příklad označit Slovensko, kde byla až donedávna⁸⁴ tak benevolentní právní úprava, že bylo možné založit rozhodčí soud prakticky bez omezení, což vedlo až k tak absurdním situacím, kdy rozhodčí soudy zakládali např. sami vlastníci úvěrových společností, přičemž o alespoň elementární nestrannosti a nezávislosti takto zřízených rozhodčích soudů lze důvodně pochybovat.⁸⁵

Závěrem je třeba zmínit, že soukromé rozhodčí soudy nelze a priori považovat za negativní jev a jejich existence by mohla být za určitých podmínek pro český právní systém přínosem. Proto lze de lege ferenda uvažovat o jejich možném zakotvení v rámci ZRŘ, přičemž by současně muselo dojít k zavedení jasných a striktních pravidel, která by upravovala jejich fungování a řízení před nimi, čímž by v ideálním případě došlo k zabránění vzniku případných excesů.

3.3. Ekonomická (ne)závislosti rozhodce

Další problematická otázka, která vyvstává v souvislosti s rozhodčími doložkami, se týká opakovaného ustavování jedné osoby rozhodce tímž subjektem rozhodčího řízení. Tato praxe může v konečném důsledku vyústit až ve vyloučení rozhodce či zneplatnění rozhodčí doložky. Tito opakovaně vybraní rozhodci se v literatuře označují jako tzv. repeat players.⁸⁶ Praxe opakovaného ustanovování týchž osob rozhodcem se jeví potenciálně problematickou zejména z toho důvodu, že může vyvolávat důvodné pochybnosti o rozhodcově dostatečné nezávislosti a nestrannosti. To je způsobeno především obavou z toho, že rozhodce se může chtít zalíbit straně, která ho do funkce opakovaně jmenuje, a to z jednoduchého důvodu, totiž aby ho jmenovala rozhodcem i pro další své spory, čímž si rozhodce zachová svůj pravidelný příjem.⁸⁷ Je nepochybné, že si subjekt opětovně vybere spíše rozhodce, který mu jde takřikajíc „na ruku“, než rozhodce, který se opakovaně vysloví v jeho neprospěch. Z toho plyne, že tato problematika úzce souvisí s principem nezávislého a nestranného rozhodování, které je jedním z atributů práva na spravedlivý proces ve smyslu

---

⁸⁴ S účinností od 1. 1. 2020 byl novelizován § 12 zákona č. 244/2002 Z. z., o rozhodcovském konání a stále rozhodčí soudy na území Slovenska mohou být založeny pouze Slovenským olympijským a športovým výborom, národním sportovním svazem, komorou zřízenou zákonem či právníckou osobou, které to umožňuje zákon.

⁸⁵ MAISNER, Martin. In: OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 65.

⁸⁶ RYŠAVÝ, Lukáš. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 81.

⁸⁷ Tamtéž.

čl. 31 LZPS. Tato zásada se uplatňuje zejména při rozhodování soudců, nicméně dle judikatury NS se vztahuje rovněž na rozhodování rozhodců v rozhodčím řízení.⁸⁸

Úvodem je třeba zdůraznit, že samotný fakt opakovaného výběru jedné osoby rozhodce není v praxi ničím neobvyklým a nemůže být automaticky považován za důvod pro vyloučení rozhodce či zneplatnění rozhodčí doložky. Naopak lze říct, že opětovně vybíraný rozhodce se může stranám sporu jevit jako dobrá volba, jelikož může poskytovat záruku jisté míry odbornosti a zkušenosti. Právě to může být jedním z motivů jeho opakovaného ustavení do funkce. Na tento fakt ostatně upozorňuje ve své judikatuře i ÚS.⁸⁹

Problematickou se tato situace stává až tehdy, přeroste-li vzájemný vztah mezi rozhodcem a subjektem rozhodčího řízení až do podoby ekonomické závislosti rozhodce. O vzniku závislosti můžeme hovořit tehdy, je-li rozhodování sporů jednoho oprávněného pro rozhodce podstatným příjmem.⁹⁰ Ekonomická závislost pak může být důvodem k vyloučení rozhodce z projednání a rozhodnutí sporu pro jeho podjatost podle § 8 odst. 1 ZRŘ. Toto ustanovení umožňuje vyloučit rozhodce tehdy, existuje-li důvodná pochybnost o jeho nepodjatosti.

3.3.1. Nezávislost, nestrannost, nepodjatost

Než přistoupíme k rozboru judikatury, je vhodné definovat si tři důležité pojmy, které osvětlují vztah osoby rozhodce ke stranám sporu, případně k projednávané věci. Zmíněnými pojmy jsou nezávislost, nestrannost a nepodjatost. Nezávislost představuje vztah rozhodce ke stranám sporu nebo k předmětu sporu, který je objektivně zjiřitelný. Nestrannost pak spočívá ve vnitřním vztahu rozhodce ke stranám či předmětu sporu. Mezi těmito dvěma atributy existuje vzájemný vztah, kdy z nedostatku nezávislosti rozhodce je možné dovozovat i jeho nedostatečnou nestrannost. Nestrannost rozhodce je pak považována za zásadní předpoklad, z něhož lze vyvodit rozhodcovu potenciální podjatost. Podjatost je tak možné vnímat jako projev nedostatečné nestrannosti rozhodce, která dosáhla určité intenzity.⁹¹

Výše uvedené je možné k předmětné problematice ekonomické závislosti rozhodce vztáhnout tak, že v případě, je-li rozhodce ekonomicky závislý na jedné ze stran sporu, implikuje to v zásadě jeho nedostatečnou nestrannost ústící v jeho podjatost, přičemž takový rozhodce by měl z projednávání sporu vyloučen dle § 8 odst. 1 ZRŘ.

---

⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 3150/2012.

⁸⁹ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 16. srpna 2019, sp. zn. II.ÚS 1851/19, bod 22.

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018.

⁹¹ RYŠAVÝ: *Nezávislost a ne...*, s. 55–63.

3.3.2. Pohled NS

V posledních letech se NS otázce ekonomické závislosti rozhodce věnoval hned několikrát. Příkladem může být usnesení NS ze dne 28. dubna 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014, jež se jako jedno z prvních dotklo otázky ekonomické závislosti v rámci rozhodčího řízení. Citovaný judikát nás vrací k problematice rozebrané v předchozí kapitole,⁹² totiž k problematice arbitrážních center. NS v uvedeném usnesení vyjádřil názor, že nepovažuje za dostatečně nezávislá arbitrážní centra, která se zabývají organizováním rozhodčích řízení, jelikož jejich primárním cílem, jako právnických osob, je zejména zisk, který vytvářejí organizováním ad hoc rozhodčích řízení pro své klienty. Současně do funkce rozhodce zpravidla určovaly opakovaně tytéž osoby, s nimiž dlouhodobě spolupracovaly. Arbitrážní centra byla v těchto situacích zároveň nezdědkakdy příliš provázána s podnikateli, kteří pro řešení svých sporů opakovaně využívali jejich služeb. Podnikatelé tak zajišťovali arbitrážním centrům stálý příjem tím, že do svých smluv opakovaně včleňovali ujednání o rozhodčích doložkách s tím, že rozhodce vybere právě spřátelené arbitrážní centrum. Tento způsob opětovného ustavení téhož rozhodce do funkce NS shledal nežádoucím a generujícím potenciální podjatost, přičemž rozhodčí doložka s takovým zněním je stížena neplatností.⁹³

Za přelomový je v tomto světle možné označit rozsudek NS ze dne 30. září 2014, sp. zn. 23 Cdo 3150/2012. V tomto rozhodnutí NS přišel s důležitým závěrem, že: „*princip nezávislého a nestranného rozhodování, jež je určující pro rozhodování soudců, se uplatní i pro rozhodování rozhodců,*“ přičemž zdůraznil, že otázku podjatosti rozhodce je možné posuzovat jako podjatost soudce postupem dle § 14 o.s.ř.⁹⁴ K vyloučení soudce, resp. rozhodce, pak NS požaduje, aby jeho vztah k projednávané věci, účastníkům či jejich zástupcům dosahoval takové intenzity, že nebude schopen dodržet zákonný požadavek na nezávislost a nestrannost svého rozhodování. Zároveň NS zdůraznil, že při posuzování podjatosti rozhodce je vždy třeba mít na paměti rozdíl spočívající v tom, že rozhodčí řízení je založeno, na rozdíl od civilního soudního řízení, na široké autonomii stran a v zásadě volném výběru rozhodce stranami sporu.

Důvody vyloučení rozhodce NS dále rozvedl v usnesení NS ze dne 23. ledna 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017, v němž vyslovil názor, že samotná námitka ekonomické závislosti může být pouze jakýmsi „*indikátorem*“ svědčícím pro nutnost vyloučení rozhodce dle

---

⁹² Viz podkapitola 3.2. Netransparentní výběr rozhodce.

⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014.

⁹⁴ Zde je třeba upozornit, že znění ZRŘ účinné do 31. března 2012 neobsahovalo žádnou vlastní úpravu vyloučení rozhodce z projednání a rozhodnutí věci.

§ 8 ZRŘ, přičemž případnou podjatost je nezbytné posuzovat vždy se zřetelem k dalším okolnostem konkrétního případu. K tomu NS podotkl, že rozhodce může být z projednávání a rozhodnutí věci vyloučen až tehdy, když: „*je evidentní, že jeho vztah k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům, dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude schopen nezávisle a nestranně rozhodovat.*“ Zároveň uvádí i typické příklady, kdy je možné hovořit o podjatosti rozhodce. Mezi tyto případy řadí situace, kdy je rozhodce v řízení zároveň účastníkem nebo svědkem, případně mohl-li by být výsledkem řízení dotčen na svých právech. Dále jde rovněž o situace, kdy má rozhodce k účastníkům řízení: „*příbuzenský, přátelský nebo zjevně nepřátelský vztah, příp. vztah ekonomické závislosti.*“

Zmíněný vztah ekonomické závislosti NS vykládá jako vztah „*bezprostřední a přímý,*“ za nějž považuje především situace, kdy rozhodce: „*současně působí jako zaměstnanec jedné ze stran rozhodčí smlouvy, jako obchodní partner, potažmo jako kolega v zaměstnaneckém či obdobném poměru.*“⁹⁵ K uvedenému NS doplnil, že podjatost není možné dovozovat ani z pouhého faktu, že rozhodcům za vyřízení věci vzniká nárok na odměnu, když argumentuje faktem, že v opačném případě by bylo nutné za podjaté považovat také stálé rozhodčí soudy, jímž za jejich práci náleží odměna, a které jsou typicky pro řešení sporů vybírány opakovaně. Tento postup však zcela jistě není žádoucí a odporoval by to samotnému smyslu existence stálých rozhodčích soudů. K tomu NS dodává, že ze ZRŘ lze výkladem dovodit, že předpokládá možnost opakovaného výběru téhož rozhodce. V této souvislosti NS upozorňuje na znění dnes již neúčinného § 8 odst. 3 ZRŘ, který ve spotřebitelských sporech rozhodcovi ukládal povinnost sdělit účastníkům, zda v posledních třech letech vydal rozhodčí nález, nebo je rozhodcem v dosud neskončeném rozhodčím řízení, v němž figuruje některá ze stran.⁹⁶

3.3.3. Pohled ÚS

ÚS se otázce podjatosti rozhodce z důvodu jeho opakovaného ustavování krátce věnoval v usnesení ze dne 19. února 2019, sp. zn. I. ÚS 2703/18, v němž konstatoval, že: „*k vyloučení konkrétní osoby rozhodce z projednávání a rozhodnutí o věci pro podjatost nemůže postačovat pouhé tvrzení, že je jednou ze stran rozhodčí smlouvy opakovaně, event. i dlouhodobě, jako možný rozhodce navrhován.*“ Z uvedené citace lze dovodit, že se ÚS přiklonil k názoru vyslovenému NS, který byl rozebrán výše, tedy že samotný fakt

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017.

⁹⁶ Tamtéž.

opakovaného ustavování téhož rozhodce automaticky nezpůsobuje jeho podjatost z důvodu ekonomické závislosti.

Avšak posléze ÚS svůj názor mírně upravil, když došel k závěru, že za splnění určitých předpokladů, může i pouhé opakované ustavování téhož rozhodce znamenat jeho ekonomickou závislost a s ní související podjatost, která může být důvodem pro jeho vyloučení z projednávání konkrétního sporu. K této eventualitě může dle ÚS dojít tehdy, dosahuje-li opakovanost výběru jedné osoby rozhodcem intenzity, kterou je možné považovat za nezanedbatelnou. V projednávaném případě rozhodoval jeden rozhodce pro týž subjekt rozhodčího řízení 13 000 spisů,⁹⁷ což lze jednoznačně považovat za nezanedbatelný počet případů. Z uvedeného množství projednávaných spisů je nepochybné, že odměny, které rozhodci náležely za řešení takto značného množství sporů, byly zcela jistě zásadním zdrojem příjmů pro daného rozhodce, bez nichž by mu jeho příjmy výrazně poklesly, tudíž je nepochybně možné označit takového rozhodce za ekonomicky závislého a potenciálně podjatého.

Citovaný nález ÚS vyvolal ve veřejnosti, jak laické, tak odborné, poměrně bouřlivou diskusi, která byla do značné míry způsobena jeho nepochopením a špatnou interpretací. Jak upozorňuje ve svém článku M. Zwiefelhofer, část medií desinterpretovala závěry tohoto judikátu tak, že soudy musí vždy a za všech okolností zkoumat, zda rozhodce je či není ekonomicky závislý na stranách sporu, což ovšem z tohoto judikátu vůbec nevyplývá.⁹⁸ Obdobně na vzniklou diskusi reagoval L. Lisse, který tento judikát opět silně zkritizoval, když názory ÚS označil poměrně ostře za: „*mimo dikci i smysl zákona o rozhodčím řízení*,“ zároveň obviňuje ÚS z pozitivní diskriminace dlužníků, když podle jeho názoru dává přednost sociální rovině případu před rovinou právní.⁹⁹

3.3.4. Dílčí závěr

Z mého pohledu by měl být přístup k hodnocení případné rozhodcovi podjatosti z důvodu jeho ekonomické závislosti přísnější než nyní převládající názor nastolený judikaturou vrcholných českých soudů. Jako pozitivní vnímám rozebraný posun v judikatuře ÚS, nicméně i to je podle mého názoru stále příliš liberální přístup. Souhlasím s názorem, že

---

⁹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 16. srpna 2019, sp. zn. II.ÚS 1851/19, bod 22.

⁹⁸ ZWIEFELHOFER, Miloslav. *Musí soudy zkoumat závislost rozhodce na úvěrových firmách? A pokud ano, tak kdy?* [online]. ceska-justice.cz, 16. listopadu 2019 [cit. 14. srpna 2022]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/musi-soudy-zkoumat-zavislost-rozhodce-uverovych-firmach-pokud-ano/>.

⁹⁹ LISSE, Luděk. *Ekonomická závislost rozhodce z důvodu opakovaného ustavování do funkce.* [online]. epravo.cz, 21. října 2019 [cit. 14. srpna 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ekonomicka-zavislost-rozhodce-z-duvodu-opakovaneho-ustavovani-do-funkce-110076.html>.

samotný opakovaný výběr jednoho rozhodce ještě sám o sobě nemůže znamenat jeho ekonomickou závislost. Nicméně existují naprosto alarmující případy, kdy rozhodce vydal pro jednoho oprávněného během jediného roku zmíněných 13 000 rozhodčích nálezů, což podle výpočtů v článku P. Němce znamená průměrně vydání jednoho a půl rozhodčího nálezu každou hodinu, a to bez přestávky 24 hodin, 7 dní v týdnu.¹⁰⁰ Tento přístup jednoznačně není možné akceptovat. Při takovém tempu je naprosto nemyslitelné, aby se rozhodce sporem detailněji zabýval a navozuje dojem automatického vydávání rozhodčích nálezů bez jakéhokoliv ohledu na skutkový stav věci. Právě podobné případy, kdy rozhodce rozhoduje pro oprávněného až tisíce sporů ročně, za což mu náleží mnohdy až milionové odměny, mě vedou k myšlence potřeby větší regulace a větší ingerence soudů do této praxe. Důvodem je zejména fakt, že takto enormní množství rozhodovaných sporů pro jednu osobu, znamená pro rozhodce značný příjem, o který pochopitelně nechce přijít, což může vést k situaci, kdy bude rozhodce zcela tendenčně rozhodovat ve prospěch svého „*chlebováře*“, aby si ho vybral i pro své budoucí spory. Zároveň tato potenciálně problematická praxe opět nevylepší u veřejnosti značně pošramocenou image rozhodčího řízení.

Jako možné řešení, jak těmto problémům alespoň částečně zamezit, lze navrhnout znovuzavedení povinnosti pro rozhodce, oznámit účastníkům řízení, že v posledním roce pro jednoho z účastníků řízení vydal rozhodčí nález, případně, že u něj právě řízení probíhá, přičemž tentokrát by tato povinnost nebyla omezena pouze na spotřebitelské spory. V takovém případě by účastník měl ještě před zahájením řízení dostatek informací, aby mohl případně namítnout rozhodcovu podjatost, jestliže by měl v souvislosti s množstvím sporů pochybnost o rozhodcově nestrannosti a nezávislosti. Další možností by mohlo být zavedení jakéhosi stropu pro maximální množství případů, které by mohl rozhodce pro jeden subjekt během jednoho roku rozhodnout, avšak toto řešení se jeví až příliš restriktivním.

---

¹⁰⁰ NĚMĚC, Petr. *Desítky tisíc neplatných exekucí. Budou exekutoři vracet peníze?* [online]. peníze.cz, 23. ledna 2019 [cit. 3. září 2022]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/exekuce/402777-desitky-tisic-neplatnych-exekuci-budou-exekutori-vcacet-penize>.

4. Dopad na exekuční řízení

4.1. Úvod

Rozhodčí nález, který je výsledkem rozhodčího řízení, je exekučním titulem, a to ve smyslu § 274 odst. 1 písm. h) OSŘ, potažmo dle § 40 odst. 1 písm. c) EŘ, přičemž exekuční titul je považován za základní a bezvýhradnou podmínku pro nařízení a vedení exekuce.¹⁰¹ Aby byl rozhodčí nález skutečně vykonatelným exekučním titulem, musí splňovat dvě základní podmínky. Jednak musí být pravomocný, což znamená, že proti rozhodčímu nálezu se již nelze bránit žádným řádným opravným prostředkem¹⁰² a dále musí být stranám sporu řádně doručen ve smyslu § 28 odst. 2 ZRR. Zároveň je nezbytné, aby byly splněny další podmínky stanovené judikaturou NS a ÚS pro platnost rozhodčí smlouvy, s nimiž jsme se seznámili v předešlé kapitole.¹⁰³

4.2. Přezkum exekučního titulu v exekučním řízení

Úvodem je nutné uvést, že věcný přezkum exekučního titulu z hlediska jeho správnosti v průběhu exekučního řízení byl v praxi po dlouhá léta absolutně nemyslitelný. Odborná veřejnost i judikatura setrvali shodně na názoru, že kontrole věcné správnosti exekučního titulu je vyhrazeno nalézací řízení, v němž měl účastník možnost namítnout jeho případné vady. Účelem exekučního řízení je totiž výhradně nucený výkon exekučního titulu, nikoliv přezkum toho, zda v rámci nalézacího řízení nedošlo k věcným či formálním vadám, neboť opačný postup by byl v rozporu s ochranou právní jistoty věřitele. Soud či exekutor by tedy obecně za žádných okolností neměl zkoumat, zda je exekuční titul, na jehož základě má být exekuce nařízena, v souladu s hmotným právem.¹⁰⁴

Tohoto striktního pohledu se držela i judikatura. NS kupříkladu v usnesení ze dne 14. dubna 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98 konstatoval, že: *“při výkonu rozhodnutí soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost vykonávaného rozhodnutí nebo jiného titulu; obsahem rozhodnutí (jiného titulu), jehož výkon se navrhuje, je soud vázán a je povinen z něj vycházet.”* S obdobným názorem vystoupil i ÚS, který je zastáncem zásady, že: *„námitky vůči vadám nalézacího řízení (resp. rozhodnutí jako jeho výsledku) zásadně nelze přenášet do řízení exekučního.”*¹⁰⁵

¹⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 20 Cdo 4909/2010.

¹⁰² Strany si mohou dle § 27 ZRR ujednat možnost přezkumu rozhodčího nálezu jinými rozhodci.

¹⁰³ ZEZULA, Aleš. In: SVOBODA, Karel a kol. *Exekuční řád: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 255–256.

¹⁰⁴ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 20 Cdo 2041/2007.

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 8. srpna 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15, bod 24.

Přezkum exekučního titulu se měl dle judikatury omezovat toliko na posouzení toho, zda: „rozhodnutí (jiný způsobilý titul), jehož výkon je navrhován, bylo vydáno orgánem, který k tomu měl pravomoc, zda je vykonatelné po stránce formální a materiální, zda oprávněný a povinný jsou věcně legitimováni, zda je výkon rozhodnutí navrhován v takovém rozsahu, který stačí k uspokojení oprávněného, zda k vydobytí pohledávky nepostačuje výkon rozhodnutí nařízený nebo navržený jiným způsobem, zda vymáhané právo není prekludováno a zda navržený způsob výkonu rozhodnutí není zřejmě nevhodný.“¹⁰⁶

Zásada, že soudy nejsou oprávněny v exekučním řízení přezkoumávat správnost exekučního titulu, je v judikatuře uplatňována i dnes,¹⁰⁷ avšak postupem času došlo k určitému zmírnění uplatňovaného striktního přístupu. Ve zcela výjimečných případech umožňuje soudobá judikatura zohledňovat mimořádné okolnosti konkrétního případu, které odůvodňují zastavení exekuce postupem podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.¹⁰⁸

ÚS připouští existenci výjimek z nastíněné zásady, kdy v exekučním řízení je možné ve výjimečných případech hodnotit zásadní vady exekučního titulu, mezi něž řadí případy zjevné nespravedlnosti, případně situace, kdy by byl výkon rozhodnutí v rozporu s principy právního státu.¹⁰⁹ Zjevně nespravedlivou situací může kupříkladu být, je-li exekučním titulem přiznána výše úroků podstatně vyšší, než úroková míra obvyklá v době sjednání,¹¹⁰ případně bylo-li exekučního titulu dosaženo trestným činem oprávněného.¹¹¹ Další možnost představují tzv. šikanózní exekuční návrhy, které dle ÚS představují zvláštní případ zneužití práva.¹¹² ÚS nicméně zdůrazňuje, že obecně nadále platí zásada, že soudy se v exekučním řízení nemají zabývat správností exekučního titulu.¹¹³

4.3. Přezkum rozhodčího nálezu jako exekučního titulu

Výše nastíněná zásada platí obdobně i pro přezkum exekučního titulu v podobě rozhodčího nálezu. ÚS uvádí, že rozhodčí nález v exekučním řízení: „v žádném případě nemůže být přezkoumán z hlediska jeho věcné správnosti. Exekuční řízení je ze své podstaty

---

¹⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98.

¹⁰⁷ Viz např.: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 6. 2022, sp. zn. 20 Cdo 695/2022, bod 8.

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1418/2022, body 6-8.

¹⁰⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 8. srpna 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15, bod 24.

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1610/2019.

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 20 Cdo 2131/2008.

¹¹² Nález Ústavního soudu ze dne 17. prosince 2015, sp. zn. IV. ÚS 3216/14.

¹¹³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. července 2019, sp. zn. III. ÚS 3700/17, bod 10.

*určeno pouze pro faktický výkon rozhodnutí, nikoliv pro autoritativní nalézání práva. Stejně tak není ani řízením přezkumným.*¹¹⁴

NS k této problematice zpočátku přistupoval následovně. V případě, kdy rozhodčí smlouva vůbec neexistovala, a tudíž nebyla založena pravomoc rozhodce spor projednat a rozhodnout, není vydaný rozhodčí nález způsobilým exekučním titulem a exekuce musí být zastavena, na čemž nic nemění ani fakt, že účastník tuto námitku neuplatnil již v průběhu rozhodčího řízení.¹¹⁵ V této souvislosti je ovšem nutné upozornit na výše rozebranou situaci,¹¹⁶ kdy je možné rozhodčí řízení konat i bez existující rozhodčí doložky. V takovém případě nepochybně zastavení exekuce není na místě. Naopak v případech, kdy rozhodčí doložka sjednána byla, avšak neplatně, zastával NS názor, že rozhodčí nález, který je výsledkem tohoto řízení, je platným exekučním titulem, neboť rozhodcova pravomoc vydat rozhodčí nález byla založena.¹¹⁷

Obdobně k této problematice přistupoval také ÚS, který ve své judikatuře opakovaně zdůrazňoval již uvedenou tezi, že exekuční řízení není určeno pro přezkum platnosti smlouvy či přezkum rozhodčího nálezu z hlediska jeho věcné správnosti, avšak v souladu s výše uvedeným přístupem NS doplnil, že je soud povinen zabývat se otázkou nedostatku pravomoci rozhodce i během exekučního řízení.¹¹⁸

Určitý náznak změny judikatury lze vypočítat v nálezu ÚS ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10, z něhož vyplývá, že není možné akceptovat výsledek rozhodčího řízení tehdy, nebyla-li osoba rozhodce vybrána podle transparentních pravidel. Vyslovený právní názor úzce souvisí s otázkou arbitrážních center rozebranou výše¹¹⁹ a rovněž navazuje na usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 1945/2010. Důležité je dále zmínit nález ze dne 3. dubna 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11, v němž ÚS podpořil možnost přezkumu námitky nedostatku pravomoci rozhodce v exekučním řízení. Na to ÚS navázal v nálezu ze dne 27. září 2012, sp. zn. III. ÚS 1624/12, v němž konstatoval, že: *„neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje-li na "rozhodčí řád" vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona,“*

¹¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 17. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11.

¹¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2227/2011.

¹¹⁶ Viz podkapitola 1.3. Rozhodčí řízení bez rozhodčí smlouvy.

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4049/2014.

¹¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 17. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11.

¹¹⁹ Viz podkapitola 2.3. Netransparentní výběr rozhodce.

je taková rozhodčí smlouva neplatná, z čehož plyne, že vůbec nebyla založena pravomoc rozhodce, tudíž nelze pohlížet na vydaný rozhodčí nález jako na způsobilý exekuční titul. Soudy jsou tak povinny se touto námitkou zabývat i v rámci exekučního řízení. V opačném případě soud zatíží řízení vadou spočívající v porušení práva oprávněného na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 LZPS. Zásadní přínos tohoto rozhodnutí tkví v tom, že oproti do té doby ustálené judikatuře NS, ÚS připustil možnost přezkumu rozhodčí smlouvy pro její neplatnost v exekučním řízení, přičemž do té doby bylo možné namítnout nedostatek pravomoci pouze tehdy, nebyla-li rozhodčí smlouva vůbec sjednána.

Na tuto změnu zareagoval velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia NS, když v usnesení ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, konstatoval v souladu se shora citovaným nálezem ÚS, že rozhodčí nález vydaný rozhodcem, který byl určen na základě odkazu na rozhodčí řád arbitrážního centra, není způsobilým exekučním titulem, neboť rozhodčí doložka je v souladu s judikaturou citovanou v předchozí kapitole stížena absolutní neplatností, tudíž rozhodce neměl k vydání rozhodčího nálezu pravomoc, přičemž byla-li přesto již exekuce nařízena, je třeba jí v kterémkoliv jejím stádiu zastavit pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Zároveň uvádí, že ZRŘ nevyplývá, že by byl přezkum pravomoci rozhodce v exekučním řízení zcela vyloučen. Tím tak NS překonal svůj výše uvedený právní názor vyplývající zejména z rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 2857/2006 a sp. zn. 20 Cdo 3284/2008. NS zároveň explicitně zmiňuje, že uvedený odklon od dosavadního právního názoru, platí pouze pro případy, v nichž je otázka určení rozhodce upravena odkazem na řád arbitrážního centra.¹²⁰

Postupem času judikatura okruh námitek, k nimž lze přihlédnout v průběhu exekučního řízení, rozšířila i o další důvody. Kupříkladu v usnesení ze dne 23. ledna 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017 podpořil NS možnost přezkumu pohledem, zda rozhodčí smlouva neobsahuje ujednání, které by způsobovalo výraznou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele. Další důvody postupně přibývaly v souvislosti s vývojem judikatury týkající se v předchozí kapitole rozebraných důvodů neplatnosti rozhodčích doložek. Judikatura tak postupně připustila možnost požadovat zastavení exekuce kupříkladu z důvodu rozporu smlouvy hlavní s dobrými mravy¹²¹ nebo kvůli ekonomické závislosti rozhodce.¹²²

---

¹²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016.

¹²² Nález Ústavního soudu ze dne 16. srpna 2019, sp. zn. II. ÚS 1851/19.

Za zásadní vadu exekučního titulu, která může být přezkoumávána v exekučním řízení, označil ÚS též situaci, kdy je v něm přiznán úrok z prodlení ve zcela nepřiměřené výši, kterou je možné označit za rozpornou s ústavním pořádkem. V takovém případě je nutné částečné zastavení exekuce, a to v rozsahu nepřiměřené výše úroku.¹²³ Tento judikát vyvolal v odborné veřejnosti opět poměrně bouřlivou diskuzi a rozdělil ji na pomyslné dva tábory. První část závěry ÚS přivítala jako potřebné zvýšení ochrany dlužníků. Druhá část tento nálezn označovala za věcně nesprávný a upozorňovala, že jím ÚS překročil své kompetence. Zároveň silně zkritizovali, že ÚS nepřipustně stírá rozdíl mezi nalézacím a vykonávacím řízením, když dle jejich názoru: „*vykonávací řízení slouží nikoliv ke hmotněprávnímu přezkumu již nalezeného hmotného práva vtěleného do exekučního titulu, ale výhradně k realizaci exekučního titulu.*“¹²⁴ Do první skupiny lze zařadit kupříkladu K. Svobodu, jenž přezkum v rámci exekučního řízení obhajuje s tím, že ve velkém množství rozhodčích nálezů je spotřebitelům uloženo zaplatit zcela nepřiměřený úrok z prodlení, což není možné akceptovat, jelikož v opačném případě hrozí ztráta důvěry společnosti v soudy, jestliže by: „*masově vykonávaly exekuční tituly ukládající plnění v křiklavém rozporu s hmotným právem.*“¹²⁵ Ostře proti vysloveným závěrům naopak vystupoval P. Lavický, který zásadně odmítl zasahování do pravomocných exekučních titulů, když zdůraznil, že věcná správnost exekučního titulu není podmínkou nařízení exekuce, přičemž případné jeho vady nepovažuje ani za důvod vedoucí k zastavení exekuce.¹²⁶

Závěrem je nutné zdůraznit, že i přes výše uvedený posun v judikatuře nadále platí, že účastníci by měli upřednostňovat postup upravený v § 31 a násl. ZRR, tedy podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezů, mají-li za to, že je problematický. To není možné obcházet uplatněním námitek až v exekučním řízení. K tomu může dojít až tehdy, pokud by měl „*být vykonán rozhodčí nález, který je svým obsahem v kolizi se základními principy demokratického právního řádu.*“¹²⁷

4.4. Dílčí závěr

Jak vyplývá z výše uvedeného popisu, v posledních letech judikatura i v otázce dopadu neplatnosti rozhodčích doložek na exekuční řízení ušla značný kus cesty. Dříve

---

¹²³ Nález Ústavního soudu ze dne 1. dubna 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18, bod 42.

¹²⁴ SVOBODA, Karel. Kolegium NS nesouhlasí s „moderováním“ nemravných exekučních titulů. Co s tím? *Soudní rozhledy* [online databáze], 2021, č. 3 [cit. 14. října 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ LAVICKÝ, Petr. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy* [online databáze], 2021, č. 6 [cit. 8. října 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018.

striktně uplatňovaná zásada, že věcnou správnost není možné v exekučním řízení za žádných okolností přezkoumávat a že vady nalézacího řízení, byť existovaly, se do řízení o výkonu rozhodnutí nepřenášejí¹²⁸, byla nakonec překonána celou řadou soudních rozhodnutí, jimiž došlo k částečnému prolomení této zásady. Obecně sice nadále platí, že přezkumu exekučního titulu je vyhrazeno nalézací řízení, nicméně ve výjimečných případech je nyní možno namítat vady exekučního titulu i v průběhu exekučního řízení. Zároveň platí, že v exekučním řízení má být posuzována zejména skutečnost, zda byl rozhodce povolán na základě platné rozhodčí doložky a má tak pravomoc k vydání rozhodčího nálezu.

Výše nastíněný vývoj judikatury vyvolal celou řadu kontroverzních otázek. Jistě lze přivítat větší ochranu práv dlužníků, nicméně podíváme-li se na věc pohledem věřitelů, je tento posun v judikatuře značně problematický. Odmítnutím exekučního titulu z důvodu jeho věcné nesprávnosti až v exekučním řízení totiž dochází k výraznému zásahu do právní jistoty účastníků, jelikož pravomocný a vykonatelný exekuční titul, je označen za nevykonatelný. Tím tak dochází k situaci, kdy nalézací řízení de facto ztrácí svůj smysl. S touto námitkou se vypořádal ÚS v nálezu ze dne 27. dubna 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/20, podle něhož by měly mít obecné soudy možnost: „*zvážit, zda mimořádné zájmy povinného na zastavení exekuce nepřevažují nad zachováním právní jistoty (legitimního očekávání) oprávněného.*“ Zároveň ÚS upozorňuje, že věřitel nemůže mít právem chráněné legitimní očekávání, jestliže s dlužníkem sjednal úrok z prodlení v neústavní výši. Uplatnění takového nároku v nalézacím, případně exekučním řízení, pak označuje za zneužití práva, kterému nelze poskytnout právní ochranu.

Lze nepochybně namítnout, že výše načrtnutý přístup soudů je příliš ochrannářský a přespříliš zasahuje do principů exekučního řízení a že povinný má být aktivní již v rozhodčím řízení a nemá si své námitky nechávat až na exekuční řízení, ze kterého se tak stává jakési kvazi přezkumné řízení, což nepochybně není jeho účelem. Nicméně i tak se přikláním k názorům těch, kteří tento přístup uvítali, a to z jednoduchého důvodu. Tento přístup byl totiž nezbytný, a to především vzhledem k výraznému posunu judikatury, který nastal v otázce neplatnosti rozhodčích doložek, na kterou musely exekuční soudy nepochybně reagovat.

---

¹²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 20 Cdo 2041/2007.

Závěr

Jak jsme se přesvědčili, rozhodčí řízení urazilo v posledních letech značný kus cesty, přičemž zřejmě nejpatrnější je tento posun při posuzování platnosti rozhodčích doložek. V současnosti tak není možné platně sjednat rozhodčí doložku se spotřebitelem. Ujednání, jímž je v rozhodčí doložce odkazováno na řád arbitrážního centra je soudobou judikaturou vnímáno jako obcházení zákona a v neposlední řadě je pro platnost rozhodčí doložky třeba posoudit, zda smlouva hlavní není v rozporu s dobrými mravy či zda neexistuje podezření na ekonomickou závislost rozhodce na některé ze stran sporu.

Hlavní cíle této práce vytyčené v samotném jejím úvodu, byly naplněny v rámci jednotlivých kapitol. První kapitola přinesla vhled do problematiky základních náležitostí rozhodčích doložek nezbytných pro jejich platnost. Hlavní přínos této kapitoly lze spatřovat především v objasnění některých sporných otázek spojených s rozhodčí smlouvou, včetně její povahy, kdy bylo zjištěno, že v současnosti převládá názor, který říká, že rozhodčí smlouva má povahu procesní smlouvy, přičemž při posuzování její platnosti je nezbytné vzít v potaz i hmotněprávní předpisy. Zároveň došlo k vyvrácení teze, že existence platné rozhodčí smlouvy je vždy zcela nezbytným předpokladem konání rozhodčího řízení.

Ve druhé kapitole byl nastíněn vývoj týkající se problematiky rozhodčího řízení se spotřebitelem, který, jak jsme se přesvědčili, měl značný dopad na institut rozhodčího řízení jako celku. Zprvu byla ochrana spotřebitelům poskytována toliko prostřednictvím judikatury, která reagovala na naprosto neudržitelný stav, kdy v rozhodčím řízení často docházelo ke zcela flagrantnímu obcházení a zneužívání zákona, ač, jak někteří výše citovaní autoři správně upozorňují, k takovému postupu soudy leckdy neměly žádnou zákonnou oporu.

Nejdůležitějším cíli této práce, spočívajícím v analýze závěrů stěžejní judikatury vrcholných českých soudů, týkající se otázky neplatnosti rozhodčích doložek, byla věnována kapitola třetí. Zde rozebrané důvody, které soudy označily za problematické a vedoucí k prohlášení rozhodčí doložky za neplatnou, lze označit za nejčastější a z mého pohledu nejzajímavější. Zároveň na nich lze názorně demonstrovat mnohokrát zmiňovaný fakt často značně turbulentního vývoje, kterým judikatura v této otázce v průběhu minulých let prošla. V předmětné problematice se právní názor soudů posunul od z počátku značně liberálního přístupu zdůrazňujícího zejména autonomii vůle, do níž soudy nejprve nechtěly zasahovat, až po dnešní značně restriktivní přístup, který sešněroval rozhodčí řízení množstvím rozličných pravidel jdoucimi mnohdy nad rámec požadavků vyplývajících ze ZRR. Nejvíce je zmíněná

dynamická změna judikatury patrná při posuzování otázky výběru rozhodce odkazem na rozhodčí řád, a to zejména v rámci judikatury NS, který zprvu zarytě trval na tom, že na této praxi není nic nezákonného a opakovaně jí posvěcoval. Zlom v této ustálené praxi nastal v souvislosti s vydáním přelomového rozhodnutí VSP, které bylo publikováno pod sp. zn. 12 Cmo 496/2008, kdy po určitém období velké právní nejistoty, se k závěru zde vyslovenému přiklonil i sám NS a stejně jako VSP označil tento způsob volby rozhodce za obcházení zákona.

Na související otázku vznesenou v samotném úvodu práce lze odpovědět, že je nepochybné, že zejména díky výraznému zpřísnění judikatury týkající se posuzování platnosti rozhodčích doložek, ale také následným změnám legislativy, došlo fakticky k vymizení těch nejzávažnějších excesů spojených s rozhodčím řízením, o nichž bylo pojednáno výše, tudíž současný stav judikatury i legislativy lze označit za vyhovující a poskytující dostatečnou míru ochrany, ovšem v některých případech za cenu možná až příliš restriktivním podmínek.

Právě s námitkou některých autorů, kteří tvrdí, že současný přístup soudů k posuzování platnosti rozhodčích doložek je až přespříliš přísný, ochránářský a odporující principu autonomie vůle, se práce rovněž vypořádala. Tuto kritiku je nutné s ohledem k výše nastíněnému vývoji odmítnout a přístup soudů označit za naprosto správný, neboť bezpochyby nemohly přehlížet často flagrantní obcházení a zneužívání zákona a nemohly potvrzovat často až nemravná plnění, ač přiznaná jinak formálně bezvadným exekučním titulem. V této souvislosti si dovoluji zkritizovat nepochopitelně laxní přístup zákonodárce, který dlouhou dobu nečinně přihlížel hromadícím se problémům vznikajícím v souvislosti s rozhodčím řízením a nechal poskytování ochrany právě pouze na soudech, které však častokrát neměly pro tuto činnost žádnou oporu v zákoně, což bylo mnohými autory logicky kritizováno. K první zásadní novele zákona byl zákonodárce fakticky dotlačen hrozbou sankcí ze strany Evropské unie a při každé další novelizaci v zásadě pouze doháněl judikaturu. Právě zarážející liknavý přístup ze strany zákonodárce lze označit za jednu z hlavních příčin, která vedla ke vzniku převážné části problému a ke ztrátě důvěry laické veřejnosti ve fungování rozhodčího řízení. Pod tíhou hromadících se problémů spojených s rozhodčím řízením, které se nepodařilo zcela odstranit ani přijetím zmíněné euronovely, kdy nejmarkantnější byly tyto problémy v řízeních se spotřebitelem, zákonodárce přistoupil k poměrně radikálnímu, nicméně nesystematickému řešení, v podobě absolutního zákazu sjednávání rozhodčích doložek se spotřebitelem. Tato zásadní změna se do právního řádu nad to dostala poměrně kontroverzním způsobem, který lze charakterizovat jako tzv. přílepek k zákonu, jímž se

novelizoval v zásadě nesouvisející zákon o spotřebitelském úvěru. Zákodárce tak přistoupil k řešení, které jde proti současným celoevropským trendům podpory mimosoudních metod řešení sporů, přičemž takto zásadní změna ani nebyla, vzhledem ke způsobu, kterým se do právního řádu dostala, předem nijak důkladněji prodiskutována v rámci odborné veřejnosti, což by si takto radikální krok, dle mého názoru, zcela nepochybně zasloužil.

Poslední čtvrtá kapitola práce byla věnována analýze dopadu prohlášení rozhodčí doložky za neplatnou na exekuční řízení, přičemž jejím hlavním cílem bylo zjistit, zda je možné úspěšně napadnout vady exekučního titulu v podobě rozhodčího nálezu, který byl vydán na základě rozhodčí doložky, jež byla prohlášena za neplatnou nebo od počátku vůbec neexistovala. Z analýzy soudních rozhodnutí vyplývá, že v případě počáteční neexistence rozhodčí smlouvy je judikatura dlouhodobě ustálená na závěru, že exekuci je třeba vždy zastavit. V případě neplatnosti rozhodčí doložky soudy postupně změnily svůj názor a soudobá judikatura již umožňuje v ojedinělých případech, u nichž to odůvodňují okolnosti konkrétního případu, vznést námitku neplatnosti rozhodčí doložky, a to až v průběhu exekučního řízení a docílit tak zastavení exekuce.

Základní vytyčení vývoje judikatury a legislativy týkající se zejména neplatnosti rozhodčích doložek, které tato práce obsahuje, je nezbytné pro pochopení současné podoby institutu rozhodčího řízení a také značně negativního postoje laické veřejnosti k němu. Přínos práce lze spatřovat taktéž v tom, že v jednotlivých kapitolách přináší alternativní pohledy na danou problematiku a v souvislosti s tím nastiňuje možné návrhy *de lege ferenda*, které by mohly v ideálním případě znovu ztraktivnit tento alternativní způsob řešení sporů v očích veřejnosti.

Výše načrtnuté „*divoké období*“ rozhodčího řízení plné mnohdy nečekaných zvratů v rámci judikatury i legislativy, jež bylo spojené s množstvím popsanych excesů a výraznou ztrátou kredibility rozhodčího řízení, je, zdá se, v současnosti již překonáno a nastalý setrvalý stav vyvolává potřebu zamyslet se nad otázkou další budoucnosti rozhodčího řízení v ČR. Judikatura, ač ve své době zcela nesporně nezbytná, sešněrovala rozhodčí řízení celou řadou rozličných pravidel a učinila tak z rozhodčího řízení ještě méně atraktivní způsob řešení sporů. Procesní ekonomie, neformálnost, rychlost a odbřemenění soudů jsou jen některými z nesporných výhod, vzhledem k nimž by úkolem státu do následujících let měl být pokus o pomyslnou rehabilitaci rozhodčího řízení, jelikož v případě jeho správné aplikace může mít nezpochybnitelný přínos pro všechny strany. Koneckonců podpora alternativních řešení

sporů, které pomáhají zahlceným soudům, je nezpochybnitelným celoevropským trendem. Stát by tak měl užívání této metody více propagovat a jeho častější využívání podpořit nezbytnými změnami v legislativě, po nichž ostatně volá i část odborné veřejnosti,¹²⁹ jež by využívání rozhodčího řízení více zatraktivnily, avšak nikoliv způsobem, pro nějž bylo pro některé podnikatele atraktivní v minulosti. Na závěr nezbývá než doufat, že rozhodčí řízení v budoucnosti znovu nabyde ztracenou dobrou pověst a stane se plnohodnotnou alternativou ke klasickému soudnímu řízení, což by v ideálním případě mohlo vést ke zvýšení, mnohdy kritizované, rychlosti soudního rozhodování.

---

¹²⁹ Srov. KOLÁŘOVÁ, Kateřina. *Rozhodčí řízení má negativní pověst. Potřebujeme nový zákon, ne další záplaty, říká advokát* [online]. lidovky.cz, 8. března 2019 [cit. 2. září 2022]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/rozhodci-rizeni-ma-negativni-povest-potrebujeme-novy-zakon-ne-dalsi-zaplaty-rika-advokat.A190302_170524_ln_byznys_pravo_ssu.

Seznam použitých zdrojů

Monografie a komentářová literatura

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1776 s.

HOLÁ, Lenka, HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše. *Mimosoudní metody řešení sporů*. Praha: Leges, 2017, 166 s.

LISSE, Luděk a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2012, 504 s.

OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 507 s.

OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář* [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, 2017, aktualizováno k 24. dubnu 2019 [cit. 21. prosince 2021]. Dostupné z: [databáze aspi.cz](http://databaze.aspi.cz).

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013, 399 s.

RYŠAVÝ, Lukáš. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. Praha: C.H. Beck, 2018, 203 s.

SVOBODA, Karel a kol. *Exekuční řád: komentář. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2022, 1250 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C. H. Beck, 2015, 349 s.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 22. prosince 2010, sp. zn. III. ÚS 1275/10 (N 253/59 SbNU 581).

Nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10 (N 187/63 SbNU 171).

Nález Ústavního soudu ze dne 17. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11 (N 15/64 SbNU 155).

Nález Ústavního soudu ze dne 26. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11 (N 21/64 SbNU 205).

Nález Ústavního soudu ze dne 3. dubna 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11 (N 71/65 SbNU 9).

Nález Ústavního soudu ze dne 27. září 2012, sp. zn. III. ÚS 1624/12 (N 164/66 SbNU 433).

Nález Ústavního soudu ze dne 4. června 2014, sp. zn. IV. ÚS 3402/13 (N 115/73 SbNU 793).

Nález Ústavního soudu ze dne 11. prosince 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12 (N 226/75 SbNU 527).

Nález Ústavního soudu ze dne 17. prosince 2015, sp. zn. IV. ÚS 3216/14 (N 218/79 SbNU 503).

Nález Ústavního soudu ze dne 8. srpna 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15 (N 138/86 SbNU 333).

Nález Ústavního soudu ze dne 1. dubna 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18 (N 44/93 SbNU 119).

Nález Ústavního soudu ze dne 16. srpna 2019, sp. zn. II. ÚS 1851/19 (N 149/95 SbNU 298).

Nález Ústavního soudu ze dne 27. dubna 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/20.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. listopadu 2008, sp. zn. II. ÚS 2682/08.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. října 2011, sp. zn. II. ÚS 3057/10 (U 6/63 SbNU 551).

Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. února 2019, sp. zn. I. ÚS 2703/18.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. července 2019, sp. zn. III. ÚS 3700/17.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005 (č. 103/2008 Sb. rozh. civ.).

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2628/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 3150/2012 (č. 29/2015 Sb. rozh. civ.).

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2018, sp. zn. 33 Cdo 2178/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98 (č. 4/2000 Sb. rozh. civ.).

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2006, sp. zn. 32 Odo 977/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2697/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 20 Cdo 2041/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 20 Cdo 2131/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 23 Cdo 4895/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008 (č. 83/2011 Sb. rozh. civ.).

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. 23 Cdo 4743/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 (č. 121/2011 Sb. rozh. civ.).

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2299/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2227/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 20 Cdo 4909/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1643/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012 (č. 92/2013 Sb. rozh. civ.).

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4049/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014 (č. 101/2015 Sb. rozh. civ.).

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3439/2018 (č. 59/2020 Sb. rozh. civ.).

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 33 Cdo 1546/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1610/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 2020, sp. zn. 23 Cdo 3972/2019 (č. 48/2021 Sb. rozh. civ.).

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2021, sp. zn. 23 Cdo 1017/2020.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1418/2022.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 6. 2022, sp. zn. 20 Cdo 695/2022.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. května 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008 (č. 45/2010 Sb. rozh. civ.).

Právní předpisy

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru.

Důvodová zpráva k zákonu č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru.

Směrnice Rady 93/13/ES ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES.

Zákon č. 244/2002 Z. z., o rozhodcovském konání.

Zákon č. 335/2014 Z. z., o spotřebitelském rozhodcovském konání a o změně a doplnění některých zákonů.

Vzorový zákon UNCITRAL pro mezinárodní obchodní arbitráž (UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration). UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration: United Nations documents A/40/17, annex I and A/61/17, annex I. Dostupné z: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/mediadocuments/uncitral/en/19-09955_e_ebook.pdf.

Odborné články a internetové zdroje

DUFFEK, Lukáš, ZÁBRANSKÝ, Petr. *Směrnice o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů aneb „evropské hromadné žaloby“* [online]. epravo.cz, 24. května 2022 [cit. 15. března 2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/smernice-o-zastupnych-zalobach-na-ochranu-kolektivnich-zajmu-spotrebitelu-aneb-evropske-hromadne-zaloby-114747.html>.

FIALA, Adam. *Spory o spotřebitelské úvěry možná budou řešit pouze soudy, žádní rozhodci* [online]. ct24.cz, 30. března 2016 [cit. 5. ledna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1740142-spory-o-spotrebitelske-uvery-mozna-budou-resit-pouze-soudy-zadni-rozhodci>.

HECZKO, Tomasz, PALKOVSKÁ, Kateřina. *Návrat soukromých arbitrážních center do českého rozhodčího řízení?* [online]. epravo.cz, 19. ledna 2021 [cit. 9. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/navrat-soukromych-arbitraznich-center-do-ceskeho-rozhodciho-rizeni-112429.html#_ftn2.

JANOŠEK, Vladimír. *Rozpor v judikatuře krajských soudů ohledně (ne)dodržení písemné formy při elektronickém právním jednání* [online]. epravo.cz, 5. srpna 2020 [cit. 22. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozpor-v-judikature-krajskych-soudu-ohledne-nedodrzeni-pisemne-formy-pri-elektronickem-pravnim-jednani-111376.html?mail>.

KINDL, Milan. *Na co nezapomínat při sjednávání rozhodčí smlouvy* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 21. října 2018 [cit. 22. prosince 2021]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/na-co-nezapominat-pri-sjednavani-rozhodci-smlouvy#ftn5>.

KNÖTIG, Petr. *Sjednací právní názor Nejvyššího soudu týkající se rozhodčího řízení* [online]. nsoud.cz, 12. května 2011 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Provarejnostamedia~TiskovezpravyNejvysihosoudu~Sjednaci_pravni_nazor_Nejvysiho_soudu_tykajici_se_rozhodciho_rizeni~?openDocument&lng=CZ.

KOLÁŘOVÁ, Kateřina. *Rozhodčí řízení má negativní pověst. Potřebujeme nový zákon, ne další záplaty, říká advokát* [online]. lidovky.cz, 8. března 2019 [cit. 2. září 2022]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/rozhodci-rizeni-ma-negativni-povest-potrebujeme-novy-zakon-ne-dalsi-zaplatty-rika-advokat.A190302_170524_ln_byznys_pravo_ssu.

LAVICKÝ, Petr. *Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. Soudní rozhledy* [online databáze], 2021, č. 6 [cit. 8. října 2022]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://www.beck-online.cz).

LISSE, Luděk. *Ekonomická závislost rozhodce z důvodu opakovaného ustavování do funkce.* [online]. epravo.cz, 21. října 2019 [cit. 14. srpna 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ekonomicka-zavislost-rozhodce-z-duvodu-opakovaneho-ustavovani-do-funkce-110076.html>.

LISSE, Luděk, KOHOUT, Martin. *Judikaturní kolotoč v rozhodčím řízení aneb tady pomůže jen legislativní změna* [online]. epravo.cz, 6. září 2011 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/judikatorni-kolotoc-v-rozhodcim-rizeni-aneb-tady-pomuze-jen-legislativni-zmena-76838.html>.

LISSE, Luděk. *K otázce rozhodčího řízení bez existence rozhodčí smlouvy* [online]. epravo.cz, 29. března 2011 [cit. 12. února 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-otazce-rozhodciho-rizeni-bez-existence-rozhodci-smlouvy-72577.html>.

LISSE, Luděk. *Stanovisko Nejvyššího soudu k rozhodčím doložkám arbitrážních center. Obchodněprávní revue* [online databáze], 2011, č. 8 [cit. 6. dubna 2022]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://www.beck-online.cz).

NĚMĚC, Petr. *Desítky tisíc neplatných exekucí. Budou exekutoři vracet peníze?* [online]. penize.cz, 23. ledna 2019 [cit. 3. září 2022]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/exekuce/402777-desitky-tisic-neplatnych-exekuci-budou-exekutori-vracet-penize>.

Ochránce žádá zákaz rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách [online]. ochrance.cz, 10. února 2010 [cit. 29. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/ochrance-zada-zakaz-rozhodcich-dolozek-ve-spotrebitelskych-smlouvach/>.

SVOBODA, Karel. *Kolegium NS nesouhlasí s „moderováním“ nemravných exekučních titulů. Co s tím? Soudní rozhledy* [online databáze], 2021, č. 3 [cit. 14. října 2022]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://www.beck-online.cz).

ZWIEFELHOFER, Miloslav. *Musí soudy zkoumat závislost rozhodce na úvěrových firmách? A pokud ano, tak kdy?* [online]. ceska-justice.cz, 16. listopadu 2019 [cit. 14. srpna 2022]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/musi-soudy-zkoumat-zavislost-rozhodce-uverovych-firmach-pokud-ano/>.

Abstrakt

Tato diplomová práce pojednává o problematice neplatnosti rozhodčích doložek, přičemž zásadní roli v ní hraje analýza relevantní judikatury vrcholných českých soudů týkající se předmětné problematiky. Hlavní pozornost je v práci věnována třem nejvýznamnějším důvodům neplatnosti rozhodčích doložek. Konkrétně se jedná o neplatnost rozhodčí doložky způsobenou rozparem smlouvy hlavní s dobrými mravy, netransparentním výběrem osoby rozhodce a v neposlední řadě z důvodu ekonomické závislosti rozhodce na některé ze stran sporu. Cílem práce je mimo jiné zjistit, zda je současný přístup soudů k posuzování platnosti rozhodčích doložek dostatečný k ochraně před případnými excesy. Stejným měřítkem je hodnocena i současná legislativa. Práce obsahuje rovněž alternativní pohledy na předmětnou problematiku, přičemž v souvislosti s tím přináší návrhy de lege ferenda, které by v ideálním případě vylepšily fungování rozhodčího řízení a současně jeho značně negativní pověst v očích laické veřejnosti. Velká pozornost je v diplomové práci věnována problematice spotřebitele v rozhodčím řízení, neboť měla zásadní dopad na dnešní podobu institutu rozhodčího řízení jako celku. Důležitou součástí diplomové práce je rovněž analýza toho, jaký dopad má prohlášení rozhodčí doložky za neplatnou na exekuční řízení, přičemž hlavní důraz je kladen na zodpovězení otázky, zda je možné úspěšně napadnout vady exekučního titulu v podobě rozhodčího nálezu až v průběhu exekučního řízení.

Abstract

This diploma thesis deals with the issue of the invalidity of arbitration clauses, with a crucial role played by the analysis of the relevant case law of the highest Czech courts concerning this issue. The main attention is paid to the three most important reasons for the invalidity of arbitration clauses. Specifically, these are the invalidity of arbitration clauses caused by the contradiction of the main contract with good morals, non-transparent selection of the arbitrator and due to the arbitrator's economic dependence on one of the parties to the dispute. The aim of the thesis is to determine whether the current approach of the courts to the assessment of the validity of arbitration clauses is sufficient to protect against possible excesses. The current legislation is evaluated by the same standard. The thesis also contains alternative views on the subject, and in this context, it makes *de lege ferenda* proposals that would ideally improve the functioning of arbitration and at the same time improve its largely negative reputation in the eyes of the lay public. Much attention is paid to the issue of the consumer in arbitration, as it has had a major impact on the current form of the arbitration institution as a whole. An important part of the thesis is also the analysis of the impact of the invalidation of an arbitration clause on the enforcement proceedings, with the main emphasis being placed on answering the question whether it is possible to successfully challenge the defects of an enforcement title in the form of an arbitral award in the enforcement proceedings.

Klíčová slova

Rozhodčí řízení, rozhodčí doložka, neplatnost rozhodčích doložek, ochrana spotřebitele, rozhodčí nález, exekuční řízení

Key words

Arbitration, arbitration clause, invalidity of arbitration clauses, consumer protection, arbitration award, enforcement proceedings